

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

GODIŠTE 95

OŽUJAK
2003
3

IZDAVAČ:
HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB
TEL./FAX. 01/48 24 142
TEL. 01/48 23 624
E-MAIL: hps@zg.tel.hr
www: hps.inet.hr

E-MAIL UREDNIŠTVA:
hrvatski.planinar@vip.hr

UREDNIK:
ALAN ČAPLAR
SV. MATEJA 7, 10010 ZAGREB
TEL. 091/51 41 740
TEL./FAX. 01/66 88 512
E-MAIL: caplar@vip.hr

UREDNIČKI ODBOR:
DAMIR BAJS
DARKO BERLJAK
VLADO BOŽIĆ
TOMISLAV ČANIĆ
DARKO DOMIŠLJANOVIĆ
VESNA HOLJEVAC
FARUK ISLAMOVIĆ
ZDENKO KRISTIJAN
ŽELJKA LISAK
PROF. KRUNOSLAV MILAS
PROF. DR. ŽELJKO POLJAK

TISAK:
»EKOLOŠKI GLASNIK«
DONJA LOMNICA

Ožujak 2003
March 2003

Broj 3
Number 3

Godište 95
Volume 95

SADRŽAJ

Darko Berljak	Glavni odbor HPS-a	65
Željko Remar	Oko Malog Kalnika	68
Vlatko Oštrić	Kroz karlovačka međurječja	71
Vlado Prpić	Zaboravljene vodenice Baških Oštarija	75
Silvija Lučevnjak	80. obljetnica planinarstva u Našicama	77
Fehim Buševac	Kako smo proslavili jedan rođendan	79
Darko Berljak	Može li se članskim markicama izazvati bankrot HPS-a?	81
	Hrvatska planinarska obilaznica, popis	83
Nenad Vadić	Poštedite nas, molim... (pisma čitatelja)	85
	Planinarske kuće i putovi	88
	In memoriam: Šime Balen	91
	Planinarski tisak	92
	Tko je što u hrv. planinarstvu: M. Rihtarić	94
	Vijesti	95

Slika na naslovnici:

Pogled s Omiške Dinare prema Poljičkoj planini, foto: Goran Gabrić

- **ČASOPIS** izlazi u 10 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz, te za studeni i prosinac kao dvobroj). Prvi broj izašao je 1. lipnja 1898. kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«.
- **PRETPLATA** za 2003. godinu je **120 kuna** (za inozemstvo 32 eura). Pretplata se uplaćuje na žiro-račun izdavača **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici u rubrici »Poziv na broj« obavezno treba upisati svoj pretplatnički broj koji se nalazi na naljepnici uz adresu na omotu časopisa. Pretplata za inozemstvo (32 eura) uplaćuje se na račun **SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236**, na isti način.
- **NOVI PRETPLATNICI**, odnosno zainteresirani za pretplatu, trebaju se pismom, telefonom, faxom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom ćemo im poslati uplatnicu i brojeve izašle od početka godine, a zatim će svaki mjesec na svoju adresu primati primjerak časopisa.
- **SURADNJA:** Prilozi se mogu slati poštom, na disketi ili putem e-maila. Krajnji rok za primitak priloga je 1. dan u prethodnom mjesecu (za dvobroje dva tjedna kasnije). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i obrade tekstova, posebno za duže priloge. Prednost imaju prilozi popraćeni što boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketi). Snimke digitalnom kamerom treba poslati kakvi jesu, a skenirane slike treba pripremiti u rezoluciji od 300 dpi. Svi primljeni materijali se na zahtjev vraćaju autorima. Za detaljnije upute obratite se uredniku.

GLAVNI ODBOR HPS-a

Zapisnik sjednice održane 22. veljače 2003.

DARKO BERLJAK, tajnik HPS

Nazočni: H. Kraljević (predsjednik HPS), V. Novak (dopredsjednik HPS), F. Novosel, B. Bjeđodov, D. Domišljanović, D. Butala, G. Gabrić, V. Šulentić, B. Margitić, A. Čaplar (članovi Izvršnog odbora), V. Sor i A. Bakšić (članovi Izvršnog odbora i pročelnici komisija za školovanje i speleologiju), M. Rihtarić, L. Adamović, Z. Muža, Ž. Adamek, M. Mlinac, I. Cindrić (pročelnici komisija za priznanja, gospodarstvo, orijentaciju, normativne akte, povijest te alpinizam), M. Zeitov, V. Dika, A. Ivković, D. Berljak (zamjenici pročelnika za sportsko penjanje, vodiče, promidžbu i izdavaštvo, planinarsko skijanje), V. Prizmić (GSS HPS), Ž. Gobec (PS Zagreba), K. Hornung (Slavonski pl. savez), I. Marinov i B. Buljan (PS Splitsko-dalmatinske županije), F. Majić (PS Krapinsko-zagorske županije), N. Lujčić (PS Primorsko-goranske županije) i T. Bistrović (PS Međimurske županije).

Sjednicu je vodio Hrvoje Kraljević, predsjednik HPS. Nakon uvodnog pozdrava nazočnima, predložio je dnevni red od 12 točaka koji je prihvaćen jednoglasno, kao i prijedlog sastava verifikacijske komisije (Ž. Adamek, K. Hornung, B. Margitić), zapisničara (D. Berljak) i ovjervitelja zapisnika (V. Novak, G. Gabrić).

Članovi GO su zajedno s pozivom na sjednicu primili pisane materijale za točke dnevnog reda od 1. do 3., od 6. do 8., 11. i 12., a za točke 4. i 5. izvješća su objavljena u prvom broju »Hrvatskog planinara«. Svi navedeni dokumenti kao sastavni dio ovog zapisnika nalaze se u pismohrani HPS.

1. Verifikacija članova Glavnog odbora HPS.

Ž. Adamek je u ime verifikacijske komisije izvjestio kako je sjednici u tom trenutku nazočno 27 članova s uredno predanim evidencijskim listićima od ukupno 37 članova Glavnog odbora (čine ga predsjednik i dopredsjednik HPS, člano-

vi Izvršnog odbora, pročelnici stručnih i organizacijskih komisija HPS i predstavnici gradskih i županijskih planinarskih saveza), da postoji potreban kvorum i kako je za donošenje pravovaljanih odluka potrebno 14 jednakih glasova. Broj nazočnih članova GO povećao se od točke 4. (A. Čaplar), od točke 5. (V. Šulentić) i točke 9. (I. Cindrić) te je u konačnici na sjednici bilo 30 članova.

2. Donošenje Poslovnika o radu Glavnog odbora HPS. Poslovnik o radu Glavnog odbora prihvaćen je jednoglasno.

3. Imenovanje pročelnika i zamjenika komisija HPS, kooptiranje novog člana IO HPS. Jednoglasnom odlukom imenovani su svi pročelnici i zamjenici pročelnika u stručnim i organizacijskim komisijama HPS prema popisu u primljenim materijalima, kao i naknadno uvršten podatak o zamjeniku pročelnika u Komisiji za školovanje (D. Domišljanović). G. Gabrić skrenuo je pozornost da na svom idućem sastanku Komisija za sportsko penjanje ima u dnevnom redu predviđen izbor novog pročelnika. Budući da to tijelo po važećem pravilniku te komisije nije nadležno za izbor pročelnika, Ured HPS će o tome izvjestiti komisiju. Komisija za vodiče naknadno će dostaviti ime zamjenika pročelnika.

F. Novosel, predsjednik Izvršnog odbora HPS, prema jednoglasnoj odluci tog tijela donesenoj na sjednici 3. veljače 2003., a sukladno članku 27. Statuta HPS predlaže da se zbog neaktivnosti opozove član Izvršnog odbora HPS Željko Šipek, te umjesto njega do kraja mandata tog tijela kooptira Alan Čaplar. Prijedlog je jednoglasno prihvaćen.

4. Izvješće o radu Izvršnog odbora u 2002.

Na izvješće o radu Izvršnog odbora HPS (objavljeno u HP 1/2003) nije bilo primjedbi i ono je jednoglasno prihvaćeno.

5. Izvješće o radu komisija HPS u 2002.

Izvješća o radu stručnih i organizacijskih komisija primljena su u Uredu HPS i u sažetom obliku objavljena u HP 1/2003, te su kao takvi jednoglasno prihvaćeni. G. Gabrić upozorio je na neaktivnost Komisije za alpinizam, posebno u svezi dodjele diploma i značaka za naslov »alpinist«. U kratkoj raspravi naglašeno je da uz propuste u radu samog pročelnika, postoji izrazita neaktivnost i kriza rezultata u toj djelatnosti, što se odražava i na rad komisije. Izrada značaka je u tijeku i uskoro će se dodijeliti svima koji su položili ispit za naslov »alpinist«.

6. Zaključni račun HPS za 2002. Kao financijski nalogodavatelj, tajnik HPS istaknuo je vrlo uspješno poslovanje Saveza u cijelom mandatnom razdoblju sadašnjih tijela HPS. Od 398.000 kn u 1998., četiri godine poslije postignut je tri puta veći prihod. Razlog tome je kvalitetno angažiranje pojedinih dužnosnika, tijela i Ureda HPS.

U 2002. godini ukupni prihod Saveza bio je 1.328.388,23 kn, a ukupni rashod 996.689,56 kn. Rashod su činili materijalni troškovi u iznosu od 290.561,01 kn; energija 19.163,38; »Hrvatski planinar« 118.254,26; usluge 425.596,11 (tu je uključen i trošak svih 15 komisija HPS u ukupnom iznosu od 318.950,62 kn); te nematerijalnih troškova u iznosu od 142.844,80 kn. Ukupni prihod u 2002. godini bio je za 11% veći od planiranog, a za 28% veći od onog godinu dana prije. Osnovni razlozi su velik priljev sredstava od vlastitih djelatnosti komisija, rast prodaje literature zbog novih naslova, prihod od prodaje kalendara, a i zbog porasta prihoda od članarina. Na vrlo uspješno poslovanje u prošloj godini utjecali su i manji rashodi od planiranih. Uobičajna pričuva u prvom tromjesječju 2003. godine, kada su i najmanji prihodi, iznosi 331.698,67 kuna. U ne baš povoljnim gospodarskim uvjetima u Hrvatskoj, HPS je u 2002. godini ostvario odlične financijske rezultate, a sve svoje financijske obveze izvan HPS-a i prema komisijama Saveza obavljane su uredno i na vrijeme. U raspravi po toj točki, M. Rihtarić čestitao je na tim, vrlo uspješnim rezultatima vidljivim iz zaključnog računa. Zaključni račun prihvaćen je jednoglasno.

7. Izvještaj Nadzornog odbora HPS za 2002. Iako Nadzorni odbor HPS svoj izvještaj

podnosi Skupštini HPS, običaj je da njegovi članovi prate sve sjednice Izvršnog odbora te da izvješće podnose i Glavnom odboru. Nadzorni odbor pozitivno je ocijenio poslovanje HPS-a, rad tijela, dužnosnika i Ureda HPS u 2002. godini, te je izvješće jednoglasno prihvaćeno.

8. Proračun za 2003. godinu - komisije i ukupno HPS. Raspored sredstava za 2003. godinu po komisijama HPS s razradom po akcijama koje će se financirati, planiran je za ovu godinu u iznosu od 350.000,00 kn. Pročelnik GSS HPS zatražio je dodatnih 6.800 kn za osiguranje članova Službe, što nije prihvaćeno, a D. Berljak je preuzeo obvezu da kao tajnik GSS HPS to osigura iz drugih izvora. Isto tako, nije prihvaćen prijedlog pročelnika Komisije za orijentaciju Z. Muže za dodatno financiranje izrade karata, godišnjaka i utrka na duge staze. Tajnik HPS D. Berljak skrenuo je pozornost pročelnicima komisija da su moguće i prenamjene sredstava pojedinih akcija ako se na vrijeme jave Izvršnom odboru.

Proračun komisija prihvaćen je jednoglasno kao i ukupni proračun HPS s usklađenim planiranim prihodima i rashodima od 1.401.698,00 kuna. Time je zadržan trend rasta prihoda svake godine, što u 2003. neće biti nimalo laka zadaća. No, postignuti rezultati dužnosnika i tijela HPS na tom planu u posljednje četiri godine sadašnjeg mandatnog sastava daju kvalitetno jamstvo da će to biti i ostvareno.

9. Rad županijskih planinarskih saveza i Planinarskog saveza Zagreba u 2002. godini i planovi za 2003. Osim Istarskog planinarskog saveza, ni jedan od ostalih 10 županijskih planinarskih saveza i PS Zagreba nisu dostavili zatražena pisana izvješća o svom radu u prošloj i planovima za ovu godinu. Nakon toga, svi nazočni predstavnici tih saveza dali su kratka usmena izvješća, a jednoglasno je odlučeno da to moraju u najkraćem roku učiniti i u pisanom obliku. Tajnik HPS izvjestio je o poteškoćama Ureda HPS oko ažurne evidencije članova gradskih i županijskih planinarskih saveza, njihovih točnih adresa i osoba za kontakt. Od tih saveza u pismohrani HPS ne postoje nikakva izvješća o radu, održanim skupštinama i sastancima ostalih tijela,

a HPS se u pravilu ne poziva na njihove skupštine. Kontakti su simbolični, a HPS-u nisu poznati ni najosnovniji podaci o poslovanju tih saveza. I dalje ima slučajeva gdje ti savezi u svoj sastav učlanjuju udruge koje nisu članice HPS. U raspravi koja je uslijedila sudjelovalo je nekoliko članova Glavnog odbora, ali većina diskusija više je bila povezana s točkom 11. dnevnog reda (Statut HPS), odnosno odredbama u tom općem aktu o županijskim i gradskim savezima u HPS-u.

10. Odluka o sazivu Skupštine HPS. Temeljem članka 22. Statuta HPS, a na prijedlog predsjednika HPS, jednoglasno se prihvaća odluka o sazivu Skupštine HPS za 17. ili 24. svibnja 2003. Točan datum od dva predložena, utvrdit će IO HPS nakon rezervacije prikladnog prostora za održavanje skupštine. Isto tako, Glavni odbor prema članku 27. Statuta HPS ovlašćuje IO HPS da za Skupštinu pripremi izvješća, analize i ocjenu rada temeljem svoje dokumentacije i zaspisnika sjednica Glavnih odbora održanih u ovom mandatnom razdoblju.

11. Nacrt prijedloga Statuta HPS. Pročelnik Komisije za statutarnu, kadrovsku i normativnu djelatnost Ž. Adamek izvjestio je o obavljenim poslovima oko donošenja Nacrta izmjena i dopuna Statuta HPS. U posljednjih godinu dana, koliko je to trajalo, održano je nekoliko tematskih sjednica te komisije, IO HPS o statutu je raspravljao na svojih pet sjednica i jednoglasnom odlukom o predloženom tekstu od 25. studenoga 2002. uputio prijedlog izmjena i dopuna Statuta na javnu raspravu svim našim članicama (ujedno je postavljen i na našoj web stranici uz važeći Statut). Rasprava je trajala do 31. prosinca 2002. Sve pristigle primjedbe obradila je Komisija za statutarnu djelatnost, neke prihvatila, a neke odbila, te dala svoje Mišljenje koje je u cijelosti prihvatio IO HPS na svojoj sjednici 3. veljače 2003. i uputio Nacrt prijedloga Glavnom odboru HPS. Time je osim rasprave na tom tijelu, o Statutu HPS preostala samo konačna odluka Skupštine HPS koja će se održati ovoga svibnja. Predstavnik PS Zagreba Ž. Gobec imao je primjedbi na članak 52. koji govori o udruživanju udruga gorskih vodiča u HPS, odnosno zatražio je brisanje većeg dijela posljednjeg stavka, a još u točki 9. dnevnog reda predstavnik Primorsko-goranskog

planinarskog saveza N. Lujčić tražio je da se statutarno odredi obveznost svih planinarskih udruga na području neke županije da se učlane u županijski planinarski savez, odnosno da se najprije moraju učlaniti u županijski savez, a tek potom u HPS. U raspravi koja je uslijedila nekoliko članova GO istaknulo je da su rješenja u predloženom statutu ne samo po tim pitanjima, već u cijelom tekstu, utvrđena i donesena nakon sagledavanja svih teškoća u praksi i kvalitetno obavljenih analiza, te da su najprikladnija u oblicima kako su i navedena u nacrtu Statuta.

Nakon rasprave, nacrt Statuta HPS prihvaćen je jednoglasno.

12. Raznovrsno. Glavni odbor prije godinu dana odlučio je da se povodom 2002. Međunarodne godine planina, odnosno njenim završetkom, zaslužnim pojedincima i udrugama dodijele posebna priznanja. M. Rihtarić, pročelnik Komisije za priznanja HPS izvjestio je o oblicima tih priznanja (spomenice, diplome, značke), te naveo njihov planirani broj prema zaprimljenim prijedlozima. Priznanja će se svečano uručiti na Skupštini HPS.

Povodom 130. obljetnice hrvatskog planinarstva priprema se knjiga »Hrvatsko planinarstvo« u kojoj će se, uz ostalo, objaviti biografski leksikon hrvatskih planinara. Kao i za priznanja u povodu Međunarodne godine planina, u pozivu na sjednicu GO od članova tog tijela zatraženo je da za biografski leksikon dostave svoje pisane prijedloge. Prijedloge biografija moguće je još poslati do kraja svibnja.

Vinko Prizmić, pročelnik GSS HPS izvjestio je o aktivnostima te službe, prije komisije HPS, a odnedavno zasebne pravne osebe (koja je i dalje članica Saveza).

Budući da je predano prekasno da se uvrsti u pisane materijale za ovu sjednicu, a time i da se posebno razmatra, samo je u obliku informacije pročitano pismo Komisije za orijentaciju HPS s inicijativom za osnivanje samostalnog saveza za tu djelatnost.

Sjednica je počela s radom u 11 sati i 15 minuta, a završila u 13 sati i 50 minuta.

Zapisnik vodio: Darko Berljak

Ovjerovitelji: Goran Gabrić i Vladimir Novak

OKO MALOG KALNIKA

Tragom priča i legendi

ŽELJKO REMAR, Varaždin

Početak proljeća sivilo stijenja Malog Kalnika polako se pretapa u zelenilo okolnih šumara i valovitih livada. U pukotinama suncem ugrijanog kamena gnijezde se zmije ljutice. Gusta šikara zaklanja nekoliko manjih špilja i jedan izvor hladne vode. Dječaci iz okolnih naselja znaju za njih. Pronašli su ih tražeći mladunčad jastrebova i med divljih pčela. Tijekom zime, kada hladnoća ledom okuje stijene, a kameni šiljci okite se krunom blještavog snijega, malo tko ovamo navrati.

Trošni ostaci utvrde (castrum Minor Kemluk), građene u 13. stoljeću, njišu se na uskom hrptu ogoljele kamene gromade. Do prije desetak godina mogao se još vidjeti velik dio jedne obrambene kule. Vjetar ili potres u međuvremenu su i njega srušili.

Promatran s istočne ili zapadne strane greben Malog Kalnika nalikuju oštrom kamenom zubu.

S juga pak sliči visokom i uglačanom zidu. Stoga prvi pogled na nj pomalo obeshrabri namjernika. Srećom samo nakratko, jer ispod gotovo okomite litice vijuga uska i ne osobito strma staza kojom lako stižemo na 460 metara visoki vrh.

S južne strane Malog Kalnika nekada je stajala kapela svete Barbare. Nije poznato kada je izgrađena, a nema niti mnogo podataka o njezinom izgledu. U sačuvanim dokumentima nalaze se tek površni opisi. Kapelu su koristili gospodari utvrde i pripadajućih posjeda. Nekoliko puta godišnje pred njom je služena misa i za stanovništvo okolnih sela.

Vlasnici gospoštije kapelu su srušili krajem 18. stoljeća, a kip svete Barbare prenijeli u Gornju Rijeku i postavili uz cestu ispred dvorca. Tu je stajao sve do kraja Drugog svjetskog rata kada je nasilno uklonjen i pritom znatno oštećen. Njegovi ostaci krišom su prikupljeni, te pohranjeni

Mali Kalnik u snijegu

foto: Željko Remar

Greben Malog Kalnika okićen jesenskim bojama
foto: Željko Remar

na sigurno mjesto. Zalaganjem velečasnog Zvonka Martineza kip je nedavno obnovljen i smješten ispred župnog dvora u Gornjoj Rijeci. Narod kalničkog kraja još će dugo pamtit i svetu Barbaru i njezinu napuštenu, a potom srušenu kapelu. Za područje Malog Kalnika do sada se već čvrsto ukorijenio domaći naziv Pusta Barbara. Ljudi ovo ime ponekad pogrešno povezuju s Barbarom Celjskom, problematičnom ženom kralja Sigismunda, koja je neko vrijeme boravila u malokalničkoj utvrdi i ostala zapamćena kao Crna kraljica.

Na brdu Rebru, nasuprot Malom Kalniku, nalazi se stijena zvana Križni kamen (400 m). Mještani Deklešanca rado će namjerniku pokazati ovu slikovitu vapnenačku gromadu. Na jednoj glatkoj

kamenoj plohi doista se nalazi plitko usječen dvadesetak centimetara velik križ.

Tko je to učinio i kada više se nitko ne sjeća. U narodu postoji vjerovanje da ga je urezao Isus nakon što je riječima »Kamen, stani! Drvo, rasti!« zaustavio širenje neplodnog krša i udahnuo život kalničkim šumama.

Za šetnju od Gornje Rijeke do Križnog kamena ne treba nam više od sat laganog hoda. Nagrada za uloženi trud je nesmetan pogled na potkalnički kraj. Pod našim se nogama obronci brda postupno pretapaju u valovito prigorje prošarano livadama i žitorodnim poljima. Iz dubine klanca, koji nas odvaja od Malog Kalnika, dopire glasan šum potoka Šokota. Krenemo li hrptom brda Rebra preko vrha Pokojišća (421 m) na zapad, za otprilike sat vremena možemo stići na livade Bežđe iznad Đuriničkog Sela. Pod vrhovima Šokota, Sole i Drenovca izvire potok Reka po kojemu je Gornja Rijeka dobila ime. Stjenoviti greben Kalničke gore ovdje je presjekao još jedan duboki klanac. Između stijenja provlači se brzi planinski potok stvarajući nizove bučnih kaskada.

Jedan od brojnih izvora skrivenih u šumovitom zaleđu Malog Kalnika svojim imenom privlači pozornost znatiželjnika. To je izvor Ljuba voda iznad kojega se diže gustim raslinjem zaklonjen istoimeni vrh (546 m).

Na upit o postanku neobičnog imena ovoga malog izvora mještani obližnjih potkalničkih

Ruševine utvrde na Malom Kalniku

foto: Željko Remar

naselja odgovaraju pričom o nemarnoj majci i njezinoj djevojčici Ljubi. Jednoga vrućeg dana, ožednjele i već potpuno iscrpljene lutanjem gustim kalničkim šumama, naišle su na izvor. Majka je onemoćalo dijete položila na obližnju stijenu i požurila da se prva napije vode. Dok je ona gasila žeđ, mala Ljuba je umrla. Vidjevši što se dogodilo nesretnica je pokušala uliti vodu u Ljubina mrtva usta i pritom jecajući ponavljala: »Ljuba, voda! Ljuba, voda!«.

Do izvora Ljuba voda najkraći put vodi iz sela Deklešanca smještenog nedaleko od Gornje Rijeka. Staza prolazi rubom strmoga kanjona potoka Šokota i preko pedesetak metara visoke stijene Rani kamen. Pod njom se ruši tri metra visoki slap, a nije daleko niti lijepa mala špilja Topkova hiža. Uz stazu, na blagim obroncima Malog Kalnika ili Puste Barbare, možemo vidjeti nekoliko dobro sačuvanih starih kalničkih klijeti građenih iz grubo tesana kamena.

U ovaj kraj najbolje je doći početkom proljeća ili u jesen kad nam pogled i putove ne zaklanja

Na Križnom kamenu

foto: Željko Remar

Pogled s Malog Kalnika na vrh Vranilac

foto: Zlatko Pap

gusto raslinje, a kalničke se šume okite brojnim proljetnim cvijećem, odnosno prekrasnim jesenskim bojama. Ne smijemo zaboraviti da je područje Malog Kalnika proglašeno posebnim botaničkim rezervatom.

Za one koji više vole upoznavati ljude i njihove običaje pravo vrijeme za dolazak je blagdan Velike Gospe. Tada se u Gornjoj Rijeci održava veliko proštenje s brojnim zanimljivim pratećim priredbama. Spomenimo samo tradicionalno okupljanje kalničkih plemenitaša - šljivara. Dan plemstva već nekoliko godina za redom organiziraju Općina Gornja Rijeka i obitelj Ščapec, vlasnici caffè bara »Bela IV«. Zanimljivo je da mještani naselja smještenih neposredno ispod Malog Kalnika nisu »plemeniti«. Za njih se nekada koristio pogrdan naziv »capini«. Legenda govori da su »šljivari« kralja Belu IV hranili slatkim šljivama, a »capini« mu nudili najlošije dijelove peradi - noge ili »cape«. Ponosnom kralju to naravno nije promaklo kod dodjele plemstva.

KROZ KARLOVAČKA MEĐURJEČJA

Obilaznicom »Četiri rijeke karlovačke«

VLATKO OŠTRIĆ, Zagreb

U suvremenosti našega planinarstva Karlovačko Pokuplje je postalo jedna od planinarskih regija. Zemljopisno je i prometno pogodno smješteno - na prijelazu iz Panonske Hrvatske prema Dinarскоj (da iskoristim osnovnu podjelu dvaju Čaplarovih vodiča), sadrži jamačno najzanimljivije čvorište vodenih tokova u Hrvatskoj te razveden brežuljkasto-brdski reljef s obilježjima plitkog krša. Tu su šume i šumarci različite starosti, ali i mnogo otvorenih prostora, s raznovrsnim vidicima.

Sada već ima, barem u sjevernom dijelu, mrežu markacija (od Kamanja i Ozlja na jug), dvije obilaznice (Dubovački planinarski put i »Četiri rijeke karlovačke«) i dvije planinarske kuće (Zadobarje i Kalvariju), koje nisu u planinama nego na zanimljivim brežuljkastim i bregovitim mjestima.

Rado sam ga obilazio do početka rata koji je neposredno zahvatio i taj kraj, a i poslije »Oluje«. Nedavni rat je stvorio između granice sa Slovenijom na Kupi i fronta na Korani, po prilici na crti Duge Rese, »grlo« slobodnog teritorija široko

svega 14 km, pa i manje. Naš je vodič Ivo Pevec i u tom području smišljao nove, planinarski nepoznate varijante putova.

Priznajem da ne bih umio sam opet proći svuda kuda sam hodao, no to mi je područje i dalje privlačno. Tako me je zainteresirala i obilaznica »Četiri rijeke karlovačke«. Nakon »napi-pavanja« prvih podataka (isprva mi nije bilo jasno kakva je to obilaznica »oko Karlovca«) i sakupljanja potpunijih obavijesti (do nabavljanja vodiča po obilaznici) organizirao sam i obilazak, u dva jednodnevna izleta (1. dio do sela Skupice, a 2. dio od Skupice do Turnja). Neću ih potanje opisivati - nema potrebe da zamjenjujem tiskani vodič - nego ilustrirati nekim dojmovima i zapažanjima.

OD KUPE DO DOBRE

Polazište je mjesto Donje Pokupje na lijevoj obali Kupe (tu prolazi i pruga Karlovac - Ozalj - Kamanje, ali nema stanice - malo je dalje, u Mahičnom) ili mjesto Brodarci na desnoj obali. Tu je i most preko Kupe. Postoje lokalne autobusne

Kupa kod Karlovca

foto: Alan Čaplar

veze (no mi smo se koristili s dva kombija). U Brodarcima je trgovina i ugodan kafić (kod Latina). Tamo je i prvi žig obilaznice.

Slijedi lijepa šetnja uz Kupu, u smjeru sutoka Dobre.

Prije ušća skrećemo ulijevo, na brege i u šumu. Kratak je uspon do crkvice Sv. Margarete (191 m). Malo je sa strane, na lijevo. Vrijedi skrenuti i ogledati je, a ima i vidika. Nakon ugodna hodanja šumom, spuštamo se u selo Zadobarje i ponovno smo u otvorenom krajoliku. U središtu mjesta ima mogućnosti okrijepe (trgovina). Dalje hodamo uz Dobru, s desna je stari most - na nj samo skrećemo jer je lijep pogled na rijeku - i malo dalje s obalnog puta penjemo se dvadesetak metara do planinarske kuće »Mont Zadobarje« (134 m). Po dogovoru s HPD »Martinščak«, kuća je bila otvorena. Domaća je, ugodno smještena u zelenilu. Zanimljiva je iznutra. Namještena je kao kombinacija seoske i građanske kuće.

Nakon odmora produžujemo obalnim putem, a zatim stazom, tik uz Dobru. Na mahove smo svega pola metra od bistre, zelenkaste vode. Da je vodostaj malo viši morali bismo se provlačiti padinom, čini mi se bez staze.

Dokora stižemo u Gornje Stative, uz most preko Dobre. Stative znam s nekih drugih skitanja (npr. s obilaska Dubovačkog puta - dionica Završje - Kalvarija). Sada idemo još malo uz Dobru, a onda je ostavljamo i penjemo se lijevo.

Planinarska kuća »Mont Zadobarje«

OD DOBRE DO MREŽNICE

Već nakon kraćeg uspona prelazimo jedno od najzanimljivijih mjesta: brijege iznad tunela na trasi autoceste Karlovac - Vukova Gorica. S brijege je vidik na taj dio trase. Zanimljiv je osjećaj da se ispod naših nogu nalazi prostran tunel.

Dalje hodamo brdima do sela Skupica. Ono je na hrptu, pa ima lijepih vidika. Ako se zadržavamo u Skupici (tamo je i kuća sa žigom), možemo se prošetati i uživati u pogledima na krajolik.

Prilaznom cestom spuštamo se iz Skupice na glavnu cestu i doskora preko nje desno u šumu Kozjaču. Čini mi se da je to najprostranije šumsko područje na obilaznici. Tko voli šume, lijepo hoda kroz Kozjaču (znam poneku planinku koja ne voli prostrane šume). U njoj je i omanja lovačka kuća, skromnog izgleda (lokalitet Mokrice). Ispred nje je odmorište, na kojem je jedna lovačka družina zapalila vatru i na njoj ponešto pripekla. Družimo se neko vrijeme oko vatre uz poneki zalogaj.

U Kozjači ima i drugih planinarskih putova. Iako nije visoka (na karti nalazim kotu s oznakom 218 m), očito je karlovačkim planinarima privlačna.

Jednom dolinicom izlazimo u urbanizirani krajolik Mrzlog Polja Mrežničkog. Široka glavna cesta, niz lijepih obiteljskih kuća u zelenilu, veći most preko Mrežnice, tvorničke zgrade.

Gostionicu »Kod Bele«, u kojoj je žig, moramo tražiti i raspitivati se, jer je zatvorena i nema natpisa. Ipak je nalazimo i kucamo na vrata dvorišne kuće. Ljubazna gospođa otvara nam stražnja vrata gostionice. Tu je žig i piće. Razgovaramo o žalosnim temama. U tom industrijskom području bilo je zaposleno na tisuće radnika. Industrija je devedesetih propala, ljudi su nezaposleni, ranije su stekli dobre kuće, a sada žive koje-kako i od koječega.

foto: Damir Bajš

OD MREŽNICE DO KORANE

Prelazimo Mrežnicu i sa širokog, modernog mosta »guštamo« bujan, zelenkast vodeni krajolik, prolazimo blizu tvorničkih zgrada i doskora skrećemo lijevo. Prijeći ćemo Vinicu (321 m), jedinu goru na našem bregovitom putu.

Na šumskom usponu počinje kišiti. Na vršnom hrptu izlazimo na zgodan proplanak. Ima i crnogorice. Tamo je započeta planinarska kuća - betonski pod i cigleni zidovi. Krova još nema. No pored novogradnje je nadstrešnica, sa stolom i klupama. Smještamo se pod njom - vrijeme je za marendu. Pada kiša, a kroz nadstrešnice prokišnjava. Kapljice prskaju po nama, provijantkama, jelu, što našoj marendi daje osobit ugođaj. Neki su se sklonili pod krošnje borova i kišobrane.

Kiša je ipak prestala nakon nekih pola sata. Idemo malo dalje, na vrh Vinice. Kamenit je, s upisnom knjigom i žigom u kutiji. Piramide sa starih fotografija (Ž. Poljak, »Hrvatske planine« 1998, 226) više nema, no s vrha je lijep vidik.

Spuštamo se s Vinice na drugu stranu, kroz šumu, pa između vinograda izlazimo u mjesto Belajske Poljice. Korana teče dolinom između bregova, vodostaj je visok, niske su obale preplavljene. Zanima me podatak iz vodiča da se Koranu može prijeći skelom ili čak čamcem. Hodamo desnom cestom, promatramo nabujalu rijeku. Skela, pretpostavljam, ne može raditi, jer su prilazni putovi očito poplavljeni. Raspitujemo se i saznajemo da je skela plovila za vrijeme rata, a da je još 1996. ukinuta (!). Ne znam kako se našla u vodiču obilaznice?

Vraćamo se u mjesto, do vatrogasnog doma, u kojem je kafić. Malo poslije idemo naprijed sporednom cestom, no nakon nekoliko minuta zaustavlja nas voda. Preplavila je cestu do visine gležnjeva. Neki su hrabro pretrčali po vodi, a drugi se vratili mimo vatrogasnog doma na glavnu cestu.

Nadstrešnica na Vinici

foto: Željko Medvedović

Žao mi je što ne možemo doći na brijeg Šanac po brežuljcima s one strane Korane. Moramo asfaltnom cestom koja spaja Belajske Poljice i Turanj. Jednoličnost hodanja ublažava pogled preko Korane. Dominira Šanac, sa spomen-obilježjem na vrhu (167 m). Uspomena na borbe i položaje za obranu Karlovca.

Prolazimo kroz Logorište - još jedno ime znano iz ratnih dana. Ruševine nekadašnje kasarne već urastaju u zelenilo. Na raskrižju ispred Turnja pogled mi privlači zanimljivo riječno čvorište. Malo ulijevo je most preko Mrežnice, a

Dnevnik i vodič »4 rijeke karlovačke«

nešto malo udesno cesta premošćuje Koranu. Razlivene vode još više obilježavaju blizinu dviju rijeka. Malko naprijed i jest ušće Mrežnice u Koranu. Zemljište između rijeka djeluje zapušteno. U mislima ga gledam kao prirodni park. Možda... jednog dana?

PREKO KORANE U TURANJ

Prelazimo most i ulazimo u Turanj. Ratne ruševine prvo su obilježje tog mjesta. Na raskrižju je spomen-obilježje, s imenima palih Karlovčana. Znam ga sa slike u HP (br. 2/1998, str. 40). Cesta se uspinje, promet je živahan. Zagledam u vodič, u kojem je zadnji dio puta »zbrkano« prikazan. Otprilike na pola cestovnog uspona treba pažljivo gledati udesno, pa i propitati se, da se uoči put koji vodi na bilo Šanca. To je i spomen-mjesto i dobar vidikovac. Na osobit ga način obilježava i padina Šanca koja je neugodno precizno i simetrično razrovana zbog razminiranja. Sumrak je, pa treba požuriti dalje.

Po vodiču, Šanac i gostionica »Apolo«, krajnja točka obilaznice, spadaju zajedno, ali nije tako. Gostionica je malo dalje, na vrhu cestovnog uspona, a nedjeljom nije otvorena! Ipak, naišao je vlasnik i otvorio je za nas. Čaša piva i šesti žig obilaznice. Nisam »žigolovac«, ali tu i tamo i otiskivanje pečata pruža nešto planinarskog zadovoljstva. Tu smo se našli i s našim susretljivim vozačima kombija.

Bilo je to ugodno hodanje kroz »karlovačka međurječja«, kako te krajeve zove moj Vedran. Malo smeta hodanje po asfaltu do Turnja, no koliko sam ogleđao kraj i promotrio kartu ne može se izbjeći (na pola puta do Turnja moguć je preдах u jednom kafiću). Kad bude dovršena kuća na Vinici taj će kraj biti planinarski još privlač-

niji. Turobni tragovi rata na Logorištu i Turnju (još ružne ruševine - premlade da bi već postale slikovite) povezuju lijepe pokupske krajolike s uspomena na našu najnoviju povijest.

IZBOR IZ LITERATURE

Naveo sam literaturu koja je u neposrednoj vezi s pojedinim izletima:

- 12 vikenda automobilom na četiri rijeke karlovačke, Karlovac 1973. Tekst: R. Radovinović. Sheme: S. Šepić
- Dubovački planinarski put, PD »Dubovac«, 1983.
- Dnevnik: Milan Dijačić. Karta, 1:50.000, s prilično obilnim podacima: Zdenko Dijačić.
- Atlas Slovenije. 109 preglednih kart 1:50.000, Ljubljana, 1986. Sekcije 207 (Ozalj) i 223 (Mrzlo Polje)
- A. Starčević, Staze oko Karlovca, HP 4/1995, str. 115. (Putovi kroz šumu Kozjača).
- Prilazi domu »Zadobarje«, HP 6/1995, 187. (Prema podacima A. Starčevića. Skica prilaza domu.)
- A. Juras, Preko četiri rijeke do legendarnog Turnja. Novom planinarskom obilaznicom, HP 2/1998, str. 40-42. (Slike spomen-obilježja u Turnju i zadnjeg žiga obilaznice - brijeg Šanac, 167 m).
- Ž. Poljak, Hrvatske planine. Planinarsko-turistički vodič. Drugo, dopunjeno izdanje, Zagreb 1998. (napose Vinica, Okolica Karlovca, str. 225-228).
- A. Čaplar, U zagrljaju Karlovačkog Pokuplja. Četiri izleta na četiri brijega i četiri rijeke, HP 9/1999, str. 241-244 (3. Zadobarje i Kalvarija, 4. Vinica i šuma Kozjača).
- Ž. Poljak, Hrvatske planine, planinarsko-turistički vodič. Treće, prerađeno izdanje, Zagreb 2001. (Vinica, Okolica Karlovca, str. 253-256, slika nadstrešnice na Vinici (A. Čaplar), str. 253. Karta Karlovačko Pokuplje 1:300.000 (A. Čaplar), 256, s većim dijelom markacija).
- A. Čaplar, Panonska Hrvatska. Planinarsko-izletnički vodič, Zagreb 2001. (Karlovačko Pokuplje, str. 86-92 s kartom, str. 86 (ista kao u knjizi Ž. Poljaka). Kraći opisi dijelova naše obilaznice: str. 88-89, 90-91, 91.
- Veliki atlas Hrvatske, Zagreb 2002. (Sekcije 41 - Ozalj, 42 - Jastrebarsko, 64 - Duga Resa, 65 - Karlovac).
- Planinarska obilaznica »4 rijeke karlovačke«, HPD »Martinščak«, Karlovac (ima dnevnik za žigove i kartu Marine Šojat, datiranu »listopad 2000.«, očito kasnije izrađenu).

ZABORAVLJENE VODENICE BAŠKIH OŠTARIJA

VLADO PRPIĆ, Baške Oštarije

Teško je čak i povjerovati da ih je bilo devet na nadmorskoj visini od oko 930 metara inače bezvodnog Velebita! Osam ih je bilo na svega tri kilometra dugom potoku Ljubici koji vijuga oštarijskom visoravni, a jedna malo istočnije, na Crnom potoku. Gornji dio toka Ljubice sastavljen je od nekoliko potoka koji izvire u istočnom dijelu Baških Oštarija. Po prof. dr. Vladimiru Jelaski ovi su izvori vezani uz antiklinalno zasvođene baško-oštarijske strukture. Izvori u podnožju Ljubičkog brda zapravo su cjedne vode iz samog tjemena antiklinalne strukture u tom dijelu dobro uslojenih dolomita.

Vratimo se u šezdesete godine prošlog stoljeća kada dolazi do ubrzanog raseljavanja većine pučanstva iz ovih krajeva. Već je tada glavna vodenica prestala s radom, a ubrzo su utihnule i preostale dvije, posljednja 1970. godine. Oba su potoka obilovala vodom sve dok nije pojačana sječa šume i dok nisu probijeni putovi čime je ogoljeno šire područje oko izvora. Količina vode nije uvijek bila dostatna za pogon svih mlinova, pa su ponekad morali raditi naizmjenično. Zubu vremena danas još jedino donekle odolijeva mlin Štipana Polića, ali je i on u stanju raspadanja.

Gotovo se više nitko i ne sjeća da je postojao mlin i na spomenutom Crnom potoku (Potocima). To je onaj pod Filipovim kukom. Iako je kratkoga toka, vode je bilo dovoljno za vjerojatno mali mlin Bagažina (Tomišinih). Sastavnica Ljubice, koja izvire pod Božinim kukom uz Ljubičko brdo, vrtjela je Božin mlin. Milnovića mlin pak nalazio se na južnom kraku Ljubice što izvire u blizini prijevoja Takalica. Tu su Ljubićini izvori vezani uz stjenski različite dodire na južnom krilu oštarijske antiklinale (prof. Jelaska).

Malo nizvodno, kod spajanja pritoka, Ljubica je bila bogatija vodom. Tu je među zadnjima preostala raditi Mićina (Šikić) vodenica. Od tragova ostali su samo temelji i mlinska kola na trulim gredama. U blizini je obelisk iz 1846. godine s izvorom pitke vode i jedan od dva mosta kojim prolazi cesta Gospić-Karlobag. Malo južnije, u

Posljednji od 9 mlinova na potoku Ljubici (Polićev mlin)
foto: Vlado Prpić

blizini nekadašnje škole i terezijanske ceste građene 1775. godine, Ljubica protječe ispod drugog mosta. Nizvodno od Šikića vodenice, otprilike na sredini sela, nalazio se malo veći Mateščin, a nešto niže zajednički mlin Vranjin, Jurekov i Ivana Petrova. Ovi vlasnici imali su poslije i motorne mlinove. Zanimljivo je da je mlin Vranjin, Jurekov i Ivanov imao dva mlinska sustava koji su radili naizmjenice. Barbića mlin jedva otkrivaju urušeni temelji u blizini spomenute škole i istoimenoga zaselka. Posljednji u nizu je Linjački, dvjesto metara niže, oko kilometar i pol prije poniranja Ljubice u blizini Prpić polja.

Sve vodenice zidane su od kamena, a bile su pokrivene jelovom šimlom, a građene su tik uz potok. S potoka je voda skretana iskopanim kanalom na kojemu je bila postavljena ustava. Na same pogonske lopatice voda se spuštala drvenim

Obelisk iz 1846. godine na izvoru pokraj Ljubice
foto: Vlado Prpić

žlijebom (žlibom). Prostorije u vodenicama bile su rijetko veće od 4x5 metara. Dvije jače osnovne središnje grede nosile su kamena mlinska kola koja su se okretala preko drvene osovine kvadratnog profila. Žlice na osovini, također drvene, bile su posebne izrade, prilagođene kutu pod kojim je voda dolazila na njih. Kod gradnje mlina osobito je bila važna, a i zahtjevnija, izrada kamenih lukova ispod kojih je protjecala potrebna količina vode, tako da se vodenica doimala kao kuća na mostu. Vjerojatno zbog blagog nagiba i sporog toka potoka ovaj tip vodenice nije imao pogon preko bočnog vodenog kola.

Mljevenje ječma, rjeđe raži, pšenice i kuku ruza, obavljalo se u jesen i proljeće, kad je potok bio bogatiji vodom. S Oštarija i njenih zaselaka žitarice su dopremane zaprežnim kolima, zimi sanicama, a iz udaljenijih mjesta kao što su Dabri, Pejakuša, Ledenik, Konjsko itd. mulama i konjima. Na samar se obično natovarilo po tri manje vreće (meća) domaće izrade, a često se nosio i mećić na leđima. Kako je mljevenje teklo sporo, nekad se moralo čekati i do drugoga dana. Nerazdvojeno brašno spremalo se u lubure (posude izrađivane od šuplje jele, javora ili bukve). Jedna strana je zatvarana tesanim daščicama, te su se tako dobivale veće ili manje posude. Lubura je služila i za spremanje ječma, raži i u druge svrhe.

U prijašnje vrijeme najviše se sijao ječam i nešto raži, a samo izuzetno pšenica. Kruh od ovih žitarica imao je pomalo gorak okus zbog mnogo pljeve kojom je bio onečišćen. Mjere za brašno bile su: oka ili pomalić (dvije litre), malić (pet litara) i mira ili polučak (dvadeset litara). Stanovništvo udaljenijih i zabačenih mjesta za mljevenje brašna koristilo se žrvnjevima. Da je vrvio život na Velebitu govori i podatak da su Baške Oštrije s okolnim naseljima 1900. godine brojile 237 kućanstava s 1352 stanovnika. Kako se broj smanjivao tako je 1953. godine bilo samo 206 kućanstava i 880 stanovnika. Od jedanaest sela šest je potpuno pusto, bez i jednog čeljadeta, a u preostalima ih je ostao zanemariv broj. Narod je izgubio vjeru u bolje sutra, otišao trbuhom za kruhom, ostale su ruševine koje potvrđuju staru izreku da zeman gradi, ali zeman i razgrađuje.

Danas se Baške Oštarije pomalo pretvaraju u planinski turistički centar i prava je šteta što bar jedna vodenica nije ostala sačuvana, da kao značajan objekt domaćeg obrta i pučkog graditeljstva podsjeća na životnu i povijesnu važnost ovoga kraja. Korisne podatke o vodenicama dobio sam od Oštaraca: Stipe Ivanova, Marije Draganove, Ivana Cujina, Mande Šiljegove i Jure Antićeva.

Tu je bio Bagajinski mlin (Crni potok) foto: Vlado Prpić

80. OBLJETNICA PLANINARSTVA U NAŠICAMA

SILVIJA LUČEVNJAK, Našice

U Našicama su između dva svjetska rata djelovala brojna sportska, kulturna, prosvjetna, gospodarska i vjerska društva. Zahvaljujući relativno snažnom sloju trgovačkog, obrtničkog i činovničkog stanovništva u Našicama, taj grad doživljava u to doba izuzetan uspon različitih djelatnosti, među kojima razvitak planinarstva ima posebnu ulogu, jer se, uz prekide, ovo društvo održalo do danas.

Začetke organiziranog planinarstva u Našicama možemo pratiti već kroz djelatnost društva »Hrvatski sokol« (osnovanog u Našicama 1907. godine), koje je organiziralo izlete u bližu okolicu. Može se pretpostaviti da je osnutak planinarskog društva u susjednoj Orhovici godine 1922. dalo dodatni poticaj Našičanima da isto učine i u svome mjestu. Tada je na području Slavonije još jedino grad Požega imao planinarsku organizaciju (podružnica HPD-a osnovana 1900. godine), a u Našicama je kao povjerenik planinarske organizacije djelovao Franjo Gröger. Pošto je osnivačka skupština našičke podružnice održana već 4. siječnja 1923., smatra se da je inicijativni odbor morao djelovati već krajem prethodne godine, pa se tradicionalno prosinac 1922. godine obilježava kao datum početka organiziranog planinarstva u Našicama.

Podružnica je brojala 50 članova, a predsjednik joj je bio učitelj Fran Jurković, ujedno i aktivan član »Hrvatskog sokola«. Značajan je i odabir imena novoga društva. Naime, ono je nazvano »Bedemgrad« po jednoj od najstarijih građevina u našičkom kraju. Tada već ruševan ostatak srednjovjekovne utvrde iz 14. stoljeća, predstavlja ne samo mitsko mjesto lokalne prošlosti, već i jedan od najljepših lokaliteta Krndije, gore na čijem je

podnožju izraslo i samo mjesto Našice. Ovaj poseban odnos prema Krndiji, koja je očigledno bila i ostala inspiracija i motivacija planinarskog pokreta u našičkom kraju, nastavlja se kroz djelatnost društva sve do naših dana.

Prvi izlet našičkih planinara na Petrov vrh (Krndija) održan je 10. lipnja 1923. godine, dakle nekoliko dana uoči velikog vjerskog blagdana Antunova, koji se u Našicama posebno svečano obilježavao. O ovom izletu zabilježen je i publiciran prvi tekst kojim se Našice javljaju u opusu hrvatske planinarske literature. U članku F. Jurkovića, »perom planinara i srcem snažnog domoljuba« približena je čitateljima »Hrvatskog planinara« (br. 3-4, 1924)

ne samo djelatnost našičkih ljubitelja prirode, već i tadašnji društveni život Našica, a sam izlet opisan je s mnoštvom zanimljivih detalja iz našičke okolice, Feričanaca, Gazija, Razbitog kola, Petrovog vrha i Duzluka.

Iz podataka HPD-a vidljivo je da u kasnijem razdoblju podružnica boluje od »všaarske malarije«, kako su problem slikovito nazivali suvremenici. Naime, tjedni sajmovi održavaju se nedjeljom i sprečavaju veći odaziv na organizirane planinarske izlete. Stoga broj članova opada, pa se u Našicama 1925. godine broji tek 22 planinara. Iz tog razdoblja mora se spomenuti kao značajan događaj obilježavanje tisućite obljetnice hrvatskog kraljevstva, koja je imala općenacionalni i naglašeno domoljubni karakter. Za Našice je bitno da društvo »Hrvatski sokol« za potrebe izgradnje Mogile u zagrebačkom perivoju Maksimiru organizirano odlazi upravo na Bedemgrad, gdje članovi urezuju svoja imena u gradinu i uzimaju zemlju koju odnose u Zagreb, te je ugrađuju

Otvoreње planinarske izložbe u Zavičajnom muzeju u Našicama

u humak koji nastaje od zemlje iz svih krajeva Hrvatske, kao simbol nacionalnog jedinstva. Značajno je primijetiti da su članovi »Hrvatskog sokola« ujedno i članovi planinarskog društva, pa ova gesta zacijelo predstavlja usklađenu akciju društava, koja potvrđuje značenje Krndije i Bedemgrada za našičko planinarstvo. U ime Našičana, nakon polaganja zemlje u Maksimiru, Jurković izriče sljedeće riječi:

»Donosim zemlju ispod ruševina Bedemgrada, te je miješam sa zemljom iz ostalih krajeva hrvatskog naroda sa željom, da bi ova zemlja u Mogili bila sjeme slobode i neovisnosti hrvatske nam domovine. Završavam sa: Slava Tomislavu!«

Tijekom kasnih dvadesetih i tridesetih godina razvilo se ponajprije tzv. obiteljsko planinarstvo, odnosno odlazak cijelih obitelji, najčešće onih s djecom, na obližnja slavonska izletišta, pri čemu su se često koristile usluge razgranate mreže vicinalnih željeznica. Osim ovih aktivnosti, pojedinci s većim zahtjevima i mogućnostima poduzimaju ambicioznije pothvate. Tako se poznati našički sportski aktivist Teodor Schwabe pri povratku iz Berlina, gdje je pratio Olimpijske igre 1936. godine, penje na poznati Zugspitze u bavorskim Alpama (2963 m). Iste godine podružnica mijenja ime u »Petrov vrh« (prema Krndijskom vrhu na koji je organiziran prvi izlet našičkih planinara), a predsjednik joj postaje po-

znati animator društvenih i kulturnih aktivnosti u Našicama, Petar Rohr.

Godine 1940., zbog premalog broja članova, podružnica se pretvara u povjereništvo. Zamiranje društvene djelatnosti treba se staviti u kontekst cjelokupnih društveno-političkih odnosa Kraljevine Jugoslavije, u kojoj su organizacije ovoga tipa bile svojevrsna oporba režimu, a posebno nepoželjne zbog naglašenog nacionalnog stava.

PD »KRNDIJA«, NAŠICE

Nakon završetka Drugog svjetskog rata bilo je teško ponovo pokrenuti rad društva koje je iza sebe imalo »hipoteku« naglašeno građanskog i prohrvatskog karaktera. Stoga su neki Našičani djelovali kao članovi drugih planinarskih društava. Od 1950-ih godina učenici našičkih škola započinju organizirati različite planinarske akcije (izleti, skijaška natjecanja, logorovanja, sudjelovanja u djelatnosti izviđačke organizacije), tada još bez formalnog osnutka društva. Ističemo ime na Zdenka Markovića, Slavka Žagara, Emila i Matka Babića, Josipa Šestana, braće Magdić i braće Papa iz Podgorača. Zaslugom nekolicine entuzijasta planinarska djelatnost u Našicama opet se institucionalizirala u studenom 1962. godine, kada se osnovalo Planinarsko društvo »Krndija« Našice, koje u kontinuitetu djeluje do

danas. Među osnivačima ističemo Đuru (Branka) Turkovića, Josipa Wallera i Zlatka Marmana.

U bogatoj četrdesetogodišnjoj djelatnosti društva teško je istaknuti sve značajne uspjehe, a izložba koja je u prosincu prošle godine otvorena u Zavičajnom muzeju u Našicama daje samo skroman uvid u brojne akcije putem odabranih fotografija i ostalog arhivskog materijala i inventara. U radu društva vrijedi istaknuti postojanje triju planinarskih staza koje je utemeljilo ovo društvo: Našički planinarski put (NPP), Tragom prvog izleta našičkih planinara (TPI) i Našička geološka staza (NGS). Uz brojne izlete u domovini i inozemstvu, naglašavamo postojanje Našičkog križnog puta, koji se kontinuirano odvija od 1995. godine, hodočašća našičkih planinara za blagdan Velike Gospe na velebitsko Veliko Rujno, koje traje već 25 godina, te tradicionalno hodočašće u Mariju Bisticu. U djelatnosti društva ističemo i nekoliko dugogodišnjih predsjednika, koji su požrtvovnim radom dali svoj doprinos uspjehu ove udruge: Josip Waller, Zlatko Marman, Zlatko Žitnjak, Tihomir Kolembus, Tomislav Paradinović.

Članovi društva bili su na svim hrvatskim

planinama, posjetili planine u 32 zemlje izvan Hrvatske, stajali na najvišim vrhovima Europe, Afrike, Azije i Južne Amerike. Samo na Triglavu bilo je više od 150 Našičana, čime se teško mogu pohvaliti i mnoga slovenska mjesta. U Našicama su održani susreti s brojnim istaknutim planinarima, alpinistima, svjetskim putnicima (S. Božić, D. Berljak, A. Rukavina, Ž. Poljak, T. Sablek, V. Grošelj, F. Jerman, Ž. Malnar...). Više od 70 članova društva primilo je visoka priznanja HPS-a, a mnogi su obnašali značajne funkcije u Slavonском planinarskom savezu. Ističemo da je Drago Trošelj, kao zaslužni član društva, bio od 1995. do 1999. na dužnosti dopredsjednika HPS-a.

Ono što čini najveću vrijednost djelovanja društva njegovi su članovi, planinarke i planinari različitih dobnih skupina i zanimanja, koji su bili članovi velike planinarske zajednice i ovoga društva. Gotovo je nevjerojatan, ali pouzdano točan podatak, da je kroz društvo od 1962. godine do danas prošlo ukupno više od 1300 članova. Često se na izletima susreću i cijele obitelji, a vjerojatno niti jedna druga našička udruga ne može skupiti tako šaroliko, a opet složno društvo.

KAKO SMO PROSLAVILI JEDAN ROĐENDAN

FEHIM BUŠEVAC, Rijeka

Sve je spremno da danas proslavimo 41. obljetnicu osnivanja našeg društva, PD »Kamenjak«. Prije podijeljena zaduženja su ostvarena, a poznat je i broj sudionika, vrijeme i mjesto polaska. Spreman je i referat za ovu prigodu, a nije zaboravljena ni rođendanska torta.

Penjemo se lijepo uređenom, širokom i markiranom stazom prema vrhu Kamenjaka. Promatram oko sebe ostale sudionike. Neki živo raspravljaju, drugi se smiju, ima i onih koji su se već umorili, pa sve češće pogledavaju prema vrhu. Ne priča mi se, te se radije prepuštam mašti i sanjarenju.

Lijepo je kada se nešto slavi. Posebno je ugodno proslavljati rođendane. Slavimo nastajanje nečeg novog. Pokušavam zamisliti kako je to bilo kad je osnovano naše društvo. Koliko je generacija planinara kroz društvo prošlo od osnivanja do danas?

Preda mnom se stvara jasna slika. Prolaze planinari kao na nekom mimohodu noseći transparente s vidno ispisanim godinama: 1961, 1962... 1969... 1999 i, na kraju, 2002. godina. Ispod ispisane godine upisani su i drugi podaci: broj članova, postignuti uspjesi u tijeku godine i drugo. Neizostavno je na svakom transparentu vidno istaknut natpis »Sretan

rođendan«. Kolona se odužila. Ovisno o godini, mijenja se i broj sudionika. Povremeno su brojni, nekad ih je manje, a na trenutke ih je doista mnogo. Svi su veseli i razdragani dok se uspinju prema vrhu Kamenjaka.

Odjednom me iz tog sanjarenja vrati u stvarnost zvonki smijeh. U mojoj neposrednoj blizini smije se skupina planinara nekoj dosjetci koju je jedan od njih ispričao. Za kratko vrijeme ponovno se vraćam u svijet mašte: nastavlja se mimohod planinara. Promatram ta lica i čini mi se kao da svakog poznajem. Pa to je prirodno, jer svi su oni naši članovi. Jedan planinar mi govori pokazujući rukom: - Vidiš li onoga tamo u crveno-kariranoj košulji? - Vidim, pa što onda? - odgovaram. - To ti je umjetnik Dorijan Sokolić, koji je osmislio slovo K, na prijedlog čakavskog pjesnika Ljubomira Pavešića. Vidiš li njega na začelju kolone? A ono tamo je ing. Colnar, autor maskote našeg društva - Pepić. Gledam i divim se svim tim znanim i manje znanim ljudima povezanim u zajedništvo s ljubavlju prema društvu i planinarenju.

Iz polusna me trgne dodir ruke i izgovorene riječi nekog planinara: - Pazi, klizavo je! Umalo si pao! - Pogledam ispred sebe u kamen za koji sam zapeo, a zatim dižem pogled u visinu. Vrh Kamenjaka je nadohvat ruke. Obrisi vrhova Kamenjaka čine sa crtom prema moru veliko slovo »K«.

Vrh Kamenjaka, obasjan suncem dočekuje nas u svoj svojoj ljepoti i veličini. Ne zna se odakle je ljepši, s morske ili gorske strane. Stoji pred nama kao pravi domaćin. Dočekuje i ispraća one koji žure na more iz unutrašnjosti ili one koji

Kamenjakovci pod Kamenjakom foto: Ljiljana Čuka

se s mora vraćaju kućama. Sve on čuje i vidi, a vidio je i čuo mnogo, i dobra i zla. I tako započinje svoju priču kao pravi domaćin: »Danas vas neću zamarati davnom prošlošću. Nije za to vrijeme, možda drugom prigodom. Danas je naš rođendan! Slavim i ja taj dan, iako sam davno, davno rođen. Pamtim vaše prve dane. Pamtim i sve vaše članove. Velik je broj onih koji su prošli kroz vaše društvo. Bilo ih je raznih uzrasta i nabražbe. Bilo je radnika, domaćica, đaka, studenata, svih vrsta intelektualaca. Svatko od njih je imao svoje snove, ali sve ih je povezivala zajednička ljubav prema prirodi, planinarenju i društvu. Svaka je generacija dala obol društvu. S entuzijazmom su gradili i održavali planinarske putove, skloništa, domove. Trebalo bi doista mnogo vremena i prostora da bi se zabilježio svaki djelić te prošlosti.«

Rastajemo se od Kamenjaka. Silazimo niz njegovo poprsje i odmahujemo mu. A on sjetan, gord i uspravan, otpozdravlja nam i kao da kaže sam sebi: »Nisam toliko tužan! Doći ćete vi meni i iduće godine. Do tada ću čuvati vašu prošlost i jamčiti vam svijetlu budućnost!«

Odlazimo u sasvim drugu sredinu, prema jezeru Bajeru. Fužine nas dočekuju okovane ledom i snijegom. Prema programu penjemo se na Preradovićev vrh. Klizavo je, ali ne smeta. Do Fužina dolazimo zaobilaznom zaleđenom stazom oko jezera. Slijedi prigodan govor, potom večera, rezanje rođendanske torte i na kraju zabava. Bilo je lijepo i veselo, što i treba biti za ovakve prigode!

Slavljenička torta

foto: Ljiljana Čuka

MOŽE LI SE ČLANSKIM MARKICAMA IZAZVATI BANKROT HPS-a?

DARKO BERLJAK, tajnik HPS, Zagreb

Čudno i bombastično pitanje, zar ne? Čitamo li neki »žuti« tisaak ili naš »Hrvatski planinar«? No, koliko god zastrašujuće ili smješno zvučalo, to mi se pitanje nameće kao najprikladniji naslov za ovaj članak o našim članskim markicama potaknut ponašanjem jednog planinarskog društva udruženog u naš Savez.

Jedna od ključnih zadaća tajnika HPS, propisana i samim Statutom, je stalna briga o prihodima i rashodima Saveza. Osim što je financijski nalogodavatelj, on je izravno odgovoran za izvršenje financijskog plana koji donosi Glavni odbor. Isto tako, odluke Glavnog odbora o financijskim pitanjima opet ovise o točnosti i preciznosti tajnikovih izvješća i informacija. Tajnik mora znati sve o dinamici i količini izvršenih narudžbi članskih markica, koliko je među njima onih za mladež i umirovljenike, a koliko ostalih, kako teku uplate i slično. Sve su to elementi za procjenu konačnog broja registriranih planinara u tekućoj godini, a time i za očekivan prihod prema kojem se planira za što, kada i koliko novca potrošiti.

Dobro je ponoviti osnovne činjenice o planinarskoj članarini koje trebaju znati ne samo predsjednici i tajnici planinarskih društava, već i svi članovi planinarske organizacije. Cijena članarine sastoji se od iznosa koji ostaje matičnom društvu (u pravilu veći dio) i dijela koji se podmiruje HPS-u za isporučenu markicu (seniori 30 kn, mladež i umirovljenici 15 kn). Obično je taj dio članarine novčani izraz pripadnosti članova svojoj krovnoj udruzi čijim se prikupljanjem omogućuje njezino djelovanje. Tako je u većini udruga, ali ne i u Hrvatskom planinarskom savezu.

Osim što članska iskaznica s važećom markicom svakom planinaru omogućuje noćenje u planinarskim domovima u Hrvatskoj i Sloveniji po znatno sniženoj cijeni, još davnih dana je odlučeno da prihod od markica HPS ne smije trošiti za svoje redovno funkcioniranje, za sve vrste ma-

terijalnih troškova, usluga, održavanja, rad svojih tijela, plaće zaposlenika i slično, već da sav prikupljeni novac moraju kvalitetno i namjenski potrošiti za sadržaje kojima se ta članarina u cijelosti vraća onima koji su je uplatili. Konkretno, od članarina se plaća generalna polica u »Croatia osiguranju« kojom je svaki registrirani hrvatski planinar na svim izletima osiguran za slučajeve invalidnosti ili smrti. Nadalje, prihodom od članarine financira se djelatnost 15 stručnih komisija u čijim akcijama i programima sudjeluje velik broj naših udruga i članova. Ta ulaganja predviđena su za kvalitetno ostvarenje mnogobrojnih akcija bez kojih ne bismo mogli ni zamisliti život naše planinarske udruge: od označavanja putova, zaštite prirode i izdavačke djelatnosti do orijentacije, gorske službe spašavanja, alpinizma, vodičke djelatnosti, speleologije, školovanja itd.

No, to nije sve. Uz navedeno, novcem od članarina obnavljaju se planinarski domovi, kuće i skloništa u našim planinama. Prošle je godine članicama HPS-a za planinarske objekte doznačeno oko 195.000 kuna, čak dvostruko više od sredstava koja su za tu namjenu bila predviđena od prodanih članskih markica.

Kako planinarska društva naručuju i plaćaju članske markice i iskaznice? Sva društva vrlo dobro znaju kako im se tijekom godine kreće broj članstva i prema tim svojim procjenama preko Ureda HPS naručuju onoliko markica i iskaznica koliko im je potrebno. Nema pri tome nikakvih ograničenja, pa makar naručili po jednu markicu svaka tri mjeseca. Ono što društva podignu tijekom tromjesečja, tako im se obračuna i to plaćaju tek na kraju tog razdoblja. Ako u četvrtom tromjesečju imaju račun(e) Saveza koje još nisu platili, a istovremeno imaju i neprodanih markica, zadužene markice trebaju vratiti do 15. prosinca i za tu vrijednost kod plaćanja umanjiti iznos zadnjeg računa koji moraju najkasnije platiti do 31. prosinca. Ako su već platili sve podignute mar-

kice, a ostalo im je nešto neprodanih, mogu ih vratiti do 15. siječnja iduće godine, a HPS će im poslati odobrenje s kojim će umanjiti iznos prvom sljedećem računu za članski materijal. Vrlo jednostavno i shvatljivo.

Prema dugogodišnjem iskustvu, 50% markica se izda u prvom tromjesečju, 25% u drugom, 20% u trećem, a 5% u četvrtom. Krajem veljače Glavni odbor HPS na temelju tog podatka i stvarnog broja već izdanih markica određuje u proračunu Saveza očekivani prihod od članarina i prema njima planira rashode za prije opisane namjene.

Naravno da zaposlenici i dužnosnici HPS-a nisu završili tečaj kod Nostrodamusa te bi u slučaju neočekivanih nesrazmjera i pada prihoda iz članarina na kraju nekog tromjesečja, tijela HPS-a u sljedećim razdobljima to uskladila s troškovima stručnih komisija, financiranjem obnove planinarskih domova ili reklamirala vrijednost kvartalne rate za osiguranje članova.

No, objasnimo primjer koji je potaknuo Izvršni odbor HPS-a na odluku da se za naš časopis napiše osvrt koji upravo čitate. U HPS-u je udruženo oko 180 planinarskih društva među kojima i Ekološko planinarsko društvo (EPD) iz Zagreba. Početkom 2002. (7. veljače) to je društvo naručilo 90 markica (60 seniorskih i 30 za mladež i umirovljenike) i za to primilo račun s rokom plaćanja do 31. ožujka 2002. Ništa nije plaćeno do tog datuma, ni iza njega, pa su im, kao i svim ostalim dužnicima, poslani opomene (prva 19. lipnja, a druga 14. studenoga 2002.). I dok su ostali dužnici HPS-a svoje obveze rješili nakon tih opomena, od EPD-a nisu stizali nikakvi odgovori, a ni uplate. Na kraju godine (30. prosinca) to društvo bez riječi objašnjenja vraća u Savez 79 (sedamdeset i devet) markica, a preostalih 11 ne plaća. Po odluci Izvršnog odbora HPS-a donešenoj 3. veljače 2003. da će se EPD, ako nakon posljednje opomene ne podmiri račun za prodane markice, brisati iz članstva HPS-a, to društvo dostavlja 11. veljače 2003. svoj dopis (navodno napisan 30. prosinca 2002., ali tek tada upućen HPS-u - ustvari nevažan, jer u njemu se ništa ne objašnjava) o vraćanju markica, te presliku 30. prosinca ovjerenog i u FINU predanog virmana za uplatu 11 markica. Opet nepotreban dokument, jer predaja virmana u FINU ništa ne znači ako ne-

mate novca na žiro-računu, kao što je to bio slučaj s Ekološkim planinarskim društvom. Tek, 15. siječnja 2003. negdje se pronašlo 330 kn za tih 11 markica, naravno prekasno da bi se njihova uplata uredno knjižila u završnom računu HPS-a za 2002. godinu. No, nije to bit problema, već ono značajnije i uistinu neponovljivo - način ponašanja tog društva sa članskim markicama.

Na opisani je način Ekološko planinarsko društvo 326 dana držalo Hrvatski planinarski savez u zabludi o broju svojih članova, jer je preuzelo, a nije platilo ni vratilo tih 90 markica. Gotovo 11 mjeseci ostale članice HPS-a koje su uredno plaćale markice kreditirale su navodnih 90 članova EPD-a u plaćanju njihovog udjela u ratama police osiguranja, ali i u financiranju akcija stručnih komisija i obnovi planinarskih domova. A kada je EPD konačno vratilo 79 markica i platilo samo njih 11 (puno prekasno i nakon svih rokova), to nije bio - kao što je uobičajno kod naših članica - povrat tek nekoliko markica ili najviše 10% od broja preuzetih markica, već 8 puta manje (800 %!).

Prirodno se nameće pitanje što bi se dogodilo da druga planinarska društva sa članskim markicama postupaju po »EPD modelu« i da Glavni odbor koncem veljače donosi proračun na temelju takvih procjena? Iz Ureda HPS isporučilo bi se, umjesto 10.000 koliko je uobičajeno u to doba godine, čak 80.000 markica, do 30. prosinca bili bismo uvjereni da smo jedan od nabrojnijih planinarskih saveza na svijetu sa 160.000 članova, u proračunu bi bio planiran 8 puta veći prihod (3.360.000 kuna!), a tom logikom i 8 puta veći rashod za određene namjene (npr. ugovorile bi se povoljnije police osiguranja, a većim iznosima bi se financirale akcije komisija HPS i obnova planinarskih objekta). Kako bismo završili takvu poslovnu godinu? S financijskim nalogodavateljem (čitaj: tajnikom HPS) na određeno vrijeme smještenim u ustanovi s metalnim rešetkama na prozorima, a HPS s totalnim bankrotom, jer u prihodu bi nedostajalo gotovo tri milijuna kuna!

Srećom, Ured HPS i većina dužnosnika u tijelima HPS zna realno procijeniti ukupni broj naših članova. Glavni odbor HPS u 2002. godini planirao je prihod od članarina 420.000 kuna, otprilike toliko i prikupio, a čak i nešto više od

toga i potrošio za prije opisane namjene, te naslov ove priče treba shvatiti samo kao upozorenje i teorijsku mogućnost, a ne i stvarnu opasnost za naš Savez.

No, primjer Ekološkog planinarskog društva trebalo je opisati ne samo zato što jedinstven u HPS-u, već zato da ukažemo i naglasimo koliko je za funkcioniranje cjelokupne planinarske organizacije potrebna i nužna pravovremena, istinita

i poštena komunikacija između članica i Ureda HPS-a. Kada neko planinarsko društvo izuzetno neozbiljno planira broj svojih članova, pretjeruje sa svojim narudžbama, ne reagira na dopise HPS-a, ne plaća i ne vraća na vrijeme zadužene markice, osim što prvenstveno šteti svom ugledu, ono zakida i otežava rad svoje krovne udruge, a time posredno i ostalih 180 članica HPS-a koje se tako ne ponašaju.

HRVATSKA PLANINARSKA OBILAZNICA

Popis obilaznika, 5. dio (veljača 2003.)

pripremio: BERNARD MARGITIĆ, Zagreb

BRONČANA ZNAČKA

119. Alojz Kranjec	»Gradina«, Konjščina
120. Marija Kranjec	»Gradina«, Konjščina
121. Andrijana Iličić	»Željezničar«, Zagreb
122. Zlatko Pap	»Dugi vrh«, Varaždin
123. Željka Lisak	»Sunovrat«, Đurđenovac
124. Antun Kasapović	»Sunovrat«, Đurđenovac
125. Božidar Vojvoda	»Bilogora«, Bjelovar
126. Spomenko Cvitanović	»Mosor«, Split
127. Dunja Šikić	»Japetić«, Samobor
128. Vedran Holubek	»Japetić«, Samobor
129. Vesna Čaplar	»Zagreb-Matica«, Zagreb
130. Pero Tišljar	»MIV«, Varaždin
131. Veljko Vlahović	»Željezničar«, Zagreb
132. Tomo Dolovski	»Dugi vrh«, Varaždin
133. Tomislav Muhić	»Zanatlija«, Zagreb
134. Josipa Belina	»Zagreb-Matica«, Zagreb
135. Jasenka Belaj	»Dugi vrh«, Varaždin
136. Stjepan Belaj	»Dugi vrh«, Varaždin
137. Dragan Lisica	»Mosor«, Split
138. Željko Mrakužić	»Jastrebarsko«, Jastrebarsko
139. Nina Mrakužić	»Jastrebarsko«, Jastrebarsko
140. Ena Mrakužić	»Jastrebarsko«, Jastrebarsko
141. Mirjana Kanjuh	»Ericsson Tesla«, Zagreb
142. Branka Očić	»Susedgrad«, Zagreb
143. Mijo Šoš	»Dilj gora«, Slavonski Brod
144. Milica Miškulin	»MIV«, Varaždin
145. Jadranka Čoklica	»MIV«, Varaždin
146. Nikola Holubek	»Japetić«, Samobor
147. Silvana Holubek	»Japetić«, Samobor
148. Mladen Pavković	»Psunj«, Pakrac
149. Lovro Vidoša	-
150. Andrija Pinjušić	»Japetić«, Samobor
151. Branka Pinjušić	»Japetić«, Samobor

152. Nada Canjuga	»MIV«, Varaždin
153. Vlado Antonović	»Dugi vrh«, Varaždin
154. Tonkica Kekez	»Kozjak«, Kaštel Sućurac
155. Ivo Rešetić	»Željezničar«, Zagreb
156. Predrag Radić	»Velebit«, Zagreb
157. Sandra Antolić	»Velebit«, Zagreb
158. Dominik Horvat	»Željezničar«, Zagreb
159. Vladimir Rojnić	»Glas Istre«, Pula
160. Ana Čop-Miholek	»Velebit«, Zagreb
161. Miljenko Miholek	»Velebit«, Zagreb
162. Jolanda Matica	»Ericsson Tesla«, Zagreb
163. Dean Jurčić	»Lisina«, Matulji
164. Kristina Jurčić	»Lisina«, Matulji
165. Mirka Jakšić	POK »Sljemec«, Zagreb

SREBRNA ZNAČKA

36. Donat Gašljević	»Susedgrad«, Zagreb
37. Zdenko Jurinić	»Ericsson Tesla«, Zagreb
38. Viktor Tišler	PK Hrv. liječ. zbora, Zagreb
39. Nikola Jelinić	PK »Split«, Split
40. Dragutin Bogojević	»MIV«, Varaždin
41. Ivica Čanadi	»Željezničar«, Zagreb

42. Milivoj Rihtarić »Dugi vrh«, Varaždin
 43. Monika Vorih »Dugi vrh«, Varaždin
 44. Tomo Dolovski »Dugi vrh«, Varaždin
 45. Tomislav Muhić »Zanatlija«, Zagreb
 46. Josipa Belina »Zagreb-Matica«, Zagreb
 47. Alojz Kranjec »Gradina«, Konjščina
 48. Marija Kranjec »Gradina«, Konjščina
 49. Nenad Hoić »Javor«, Zlatar Bistrica
 50. Stjepan Hanžek »Belecgrad«, Belec
 51. Nediljka Tadić »Željezničar«, Zagreb
 52. Đurđica Kocijan-Sever »Dugi vrh«, Varaždin
 53. Stjepan Horvat »Dugi vrh«, Varaždin
 54. Damir Mahović »Zagreb-Matica«, Zagreb
 55. Branka Očić »Susedgrad«, Zagreb
 56. Zlatko Gorec »Dilj gora«, Slavonski Brod
 57. Mijo Šoš »Dilj gora«, Slavonski Brod
 58. Sanja Brnadić »Dubovac«, Karlovac
 59. Marinko Brnadić »Dubovac«, Karlovac
 60. Berislav Banek PK Hrv. liječ. zbornice, Zagreb
 61. Nataša Vidović »Bilogora«, Bjelovar
 62. Željko Horvatić »Dugi vrh«, Varaždin
 63. Dragan Pirić »Kozjak«, Kaštel Sućurac
 64. Ivo Rešetić »Željezničar«, Zagreb
 65. Daliborka Pavlin »Stanko Kempny«, Zagreb
 66. Domagoj Pavlin »Stanko Kempny«, Zagreb
 67. Željko Mrakužić »Jastrebarsko«, Jastrebarsko
 68. Nina Mrakužić »Jastrebarsko«, Jastrebarsko
 69. Ena Mrakužić »Jastrebarsko«, Jastrebarsko
 70. Krunoslav Lončarić »Učka«, Rijeka
 71. Boris Petrić »Torpedo«, Rijeka
 72. Ludmila Petrić »Torpedo«, Rijeka
 73. Jolanda Matica »Ericsson Tesla«, Zagreb

ZLATNA ZNAČKA

25. Donat Gašljević »Susedgrad«, Zagreb
 26. Milivoj Rihtarić »Dugi vrh«, Varaždin
 27. Monika Vorih »Dugi vrh«, Varaždin
 28. Tomislav Muhić »Zanatlija«, Zagreb
 29. Josipa Belina »Zagreb-Matica«, Zagreb
 30. Darko Domotorffy »Japetić«, Samobor
 31. Branka Očić »Susedgrad«, Zagreb
 32. Zlatko Gorec »Dilj gora«, Slavonski Brod
 33. Mijo Šoš »Dilj gora«, Slavonski Brod
 34. Moric Vahtarić »Vinica«, Duga Resa
 35. Dragutin Bogojević »MIV«, Varaždin
 36. Željko Ivan Horvatić »Dugi vrh«, Varaždin
 37. Miljenko Haberle »Ericsson Tesla«, Zagreb
 38. Stjepan Rade »Dubovac«, Karlovac
 39. Jolanda Matica »Ericsson Tesla«, Zagreb

POSEBNO PRIZNANJE (100 KT)

16. Robert Smolec »Željezničar«, Zagreb
 17. Tomislav Muhić »Zanatlija«, Zagreb
 18. Josipa Belina »Zagreb-Matica«, Zagreb

19. Miroslav Popijač »Sisak«, Sisak
 20. Zlatko Gorec »Dilj gora«, Slavonski Brod
 21. Ivan Materljan »Željezničar«, Zagreb
 22. Josip Majnarić »Stanko Kempny«, Zagreb
 23. Biserka Horvat Nikšić »Stanko Kempny«, Zagreb
 24. Miljenko Haberle »Ericsson Tesla«, Zagreb
 25. Tomislav Pavlin »Stanko Kempny«, Zagreb
 26. Dražen Štifter »Obruč«, Jelenje

VISOKO PRIZNANJE (125 KT)

2. Gordana Papac »Risnjak«, Zagreb
 3. Zlatko Ivančić »Japetić«, Samobor
 4. Branka Kireta »Japetić«, Samobor
 5. Ivica Kodžoman »Svilaja«, Sinj
 6. Branko Ulipi »Željezničar«, Zagreb
 7. Ronald Schreiner »INA Trgovina Bjelolasića«, Zagreb
 8. Vlado Lakuš »Željezničar«, Zagreb
 9. Branko Tesla »Željezničar«, Zagreb

PRIZNANJE NAJMLAĐEM OBILAZNIKU:

Lovro Vidoša 3,5 godine

Najmlađi obilaznik na Velikom Zavižanu

STATISTIKA PO DRUŠTVIMA

DRUŠTVO	BROJ OBILAZNIKA
1. »Željezničar«, Zagreb	36
2. »Japetić«, Samobor	16
3. »Zagreb-Matica«, Zagreb	12
4. »Dugi vrh«, Varaždin	10
5. »Ericsson Tesla«, Zagreb	6

(. . .)

Do sada su priznanja HPO stekli planinari iz ukupno 48 planinarskih društava.

POŠTEDITE NAS, MOLIM...

dr. NENAD VAĐIĆ, Zagreb

Neki prilozi u HP proteklih mjeseci, a još više neka zbivanja na dijelu Velebita kojemu sam posvetio 30 godina istraživanja, primorala su me da nešto napišem.

Proteklo je već mnogo godina otkako je niknula, a zatim i djelomično ostvarena zamisao o grebenskom prolazu kroz Dabarske kukove. Trebao je to biti prvenstveno istinski estetski doživljaj što ga taj dio Velebita pruža zahvaljujući specifičnim geomorfološkim obilježjima. Prilika za predstavljanje bila je na Dan planinara, kada su svečano otvoreni temelji nesuđenog planinarskog doma na Baškim Oštarijama. Dok sam pažljivo pratio reakcije obilaznika, počelo je prvo otrežnjenje od početne euforije. A zatim se potvrđivalo kako su prolazile godine. Činjenica da je povezane kukove prolazilo u dvije-tri sezone tek nekoliko ljudi, i to onih kojima crveno bijele oznake i nisu potrebne, nagnale su me na ozbiljno razmišljanje o našem planinarskom maljanju.

Htjeli mi to priznati ili ne, maljanje po planinskom kamenu i drveću svojevrсно je nasilje nad planinom! Pitam se je li se itko zapitao otkuda nama pravo da tretiramo planinu kao svoje vlasništvo i ponašamo se u njoj kao na svojem posjedu!? Priznajem, trebalo mi je mnogo godina planinarskog staža da u početku nejasnu pobunu protiv dominantne ideologije našega

organiziranog planinarstva - masovnih izleta i nekontroliranog maljanja - jasno uobličim u svoje današnje shvaćanje. Pomoglo mi je u tome i promatranje zbivanja na stazama u Dabarskim kukovima. Učestalo sam se prisjećao jedne misli uglednog slovenskog planinara i umjetnika Danila Cedilnika kako samo malo ljudi siđe s uhodane staze slijedeći svoje čežnje! Isto tako, iznova sam zaključivao kako su obično uzaludna moja uvjeravanja da se duša planine krije malo izvan uhodane staze kojom se žuri. Ideologija, najblaže rečeno, netipična za organizirano planinarstvo.

Oznake na kamenu u uvjetima kiša, snjegova, sunca i vjetrova ubrzano propadaju, a učestalo obnavljanje velik je posao i ponovno prljanje posvećenog okoliša. Mislim da u osnovi razmišljanja svakoga tko u planini uzima kist i boju u

Na Škrbini

foto: Nenad Vađić

ruku mora biti ozbiljna procjena štete i upitne koristi za rijetke pojedince koji će se samostalno uputiti. Za one pak koji su povremeno vođeni onima koji znadu kuda vode, doista nije potreban taj trud, i napokon prljanje! Zato smo prestali obnavljati oznake koje smo postavljali vjerujući kako će to mnogima pružiti mnogo radosti. Vrijeme i energiju koju smo tako uštedjeli potpuno smo usmjerili u čišćenje staza od napadalog granja, dokotrljanog kamenja i izraslog grmlja, što nam je inače u našem »neobičnom« shvaćanju planinarenja bio redovit posao ma gdje se kretali!

Konačno je odlučio doživljaj s vrha Grabara, kamo smo stigli s Alaginca. U visini okna nađemo nove oznake iz suprotnog smjera, znatno veće nego što su bile naše prethodne, a na samom vrhu pola metra dugu, široku crvenu crtu! Tada sam ozbiljno požalio što sam se uopće upustio u označavanje pristupa na taj kuk, ali i počeo razmišljati o tome kako spriječiti pojedince u izražavanju svojih neobuzdanih poriva. Da smo kojom nesrećom uspostavili kakvu novu »transverzalu«,

Vranji kuk i Škrbina

foto: Nenad Vadić

sadržaj ove priče bio bi drugačiji. Srećom, prijatelj Krešo, s kojim sam tražio, među ostalim i prilaz na Žuti kuk, premda zaražen virusom »transverzalizma«, poštovao je moju želju da ne opterećujemo ovaj izuzetno osjetljiv ambijent sakupljačima žigova. Kompenzacija mu bijaše osmišljavanje primjerenih žigova za Medvjedi i Žuti kuk te Grabar.

Evo ukratko konkretnih zapažanja zbog kojih pišem. Da počnem s Butinovaćom! Pogledajte, molim, fotografiju objavljenu u jednom od prethodnih brojeva HP (11-12, 2001., op. ur.). Onako unakaziti izuzetan ugođaj koji se pruža na vrhu Butinovaće može samo netko kome su pitanja ekologije jako strana. No, još me više brinu kriteriji uredništva koji takvu fotografiju propuštaju u časopis!

Zatim, ove godine na prvoj kosi iz smjera Oštarija (Stupačinova) prema Dabarskoj kosi nove oznake za Vranji kuk? Opet obmana! Stara pastirska staza za Mali Papratnjak kroz Klanac sada je omaljana. Jasno da je nagrđen ugođaj u Papratnjaku, toj krasnoj cvjetani. U smjeru

U Prpić dolubi

foto: Nenad Vadić

Vranjeg kuka dolazi se mimo nekoliko lijepih detalja na Škrbinu, jedan od najljepših detalja ne samo u ovom dijelu Velebita. Ali ne na Vranji kuk, jer se na nj ide s druge strane kroz Meralova vrata!

Zatim Prpić duliba: velike stijene usred polja, odlomljene tko zna kada od kukova koji plijene pogled svojim okomicama. Točno je da tu ima i sunovrata, ali zar je to razlog da se lijepa površina jednog kamena uprlja natpisom »sunovratov dabar«. Tako je duliba postala dabar! Ima u tom kraju mnogo sunovrata, mjestimice i obilno, što se, srećom, ne zna. Meni je pak miliji onaj snažni grm božura uza sam kamen, koji me upućuje na razdoblje razvoja i cvatnje u bližoj i daljoj okolici.

Žuti kuk: užas! Uz dobro vidljive stare oznake, i nove, jedna na drugoj, kao u dječjem vrtiću. Forma viva na dabarskoj strani iskorištena je kao crtački poligon. Sreća da sam sve to na vrijeme snimio. Usput, iz Javorove doline na Blaževu paljevinu postoji mnogo jednostavnija varijanta od prvotne preko stjenovitih greda.

Kuk od pećica - na Maloj košanici nove oznake prema vrhu kuka. Ali zašto je potrebno izmišljati ime (Pećice)?

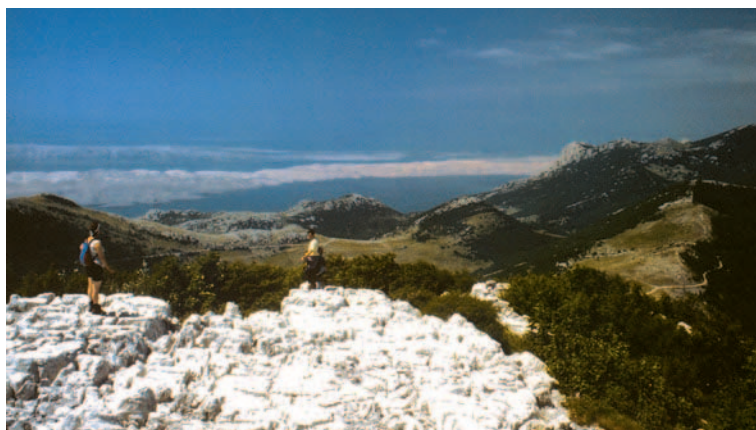
»Anin kuk« - Do nje, etaža kuka Grabara čini slikovit niz stijena koji počinje okomitom stijenom nad vodom Kamenicom, sa slikovitim glavom na zapadnom kraju, pa se preko Škulje proteže do Male plane, koja je već u području Kuka od Špiljić plane. Nekako u sredini je iznad šume lijepo modelirana stijena u obliku polukruga, s koje je prelijep vidik na raskoš Kuka od pećica i

Grabara. Zbog karakterističnog oblika zvao sam ga kraljevski stolac. Od nekog vremena i ta je stijena uprljana bojom na tipičan način: prvo po sredini piše Anin kuk a iznad toga Vrh! Da čovjek poludi! Mogu razumjeti da je kuk neke Ane nadahnua junaka, ali to se ostavlja za intimno sjećanje a ne za pravljenje bedaka od planinarske čeljadi!

Napokon, čemu trebaju služiti oznake (krasno se crvene!) na sjevernom rubu Špiljić plane po izlomljenom, stjenovitom i potencijalno opasnom grebenu??

Na kraju, natpisi »Prpa« na svim krajevima Baških Oštarija počev od Takalica, neodoljivo me podsjećaju na jednu rugalicu iz mladih dana, dok smo štapićem u pijesku ili, u najgorem slučaju, kredom po zidu ostavljali svoja imena ili kratke poruke. S obzirom na tehnologiju bile su to bezazlene igre, jer je tragove bilo lako ukloniti, ali rugalica je u pravilu bila uspješna. Ova naša tehnologija je mnogo opasnija; ne samo zato što je tragove mnogo teže ukloniti, nego i zato što djelatnost sama počiva na problematičnoj ideologiji!

U ovom kratkom osvrtu mogao sam samo dodirnuti problem. Na primjerima iz ovog malog ali zakonski zaštićenog dijela prirode htio sam upozoriti na jednu nezgodnu kombinaciju djelovanja: nekontrolirano maljanje i obmanjivanje planinarske javnosti. Naslovnu rečenicu »poštedite nas, molim...« mogu onda dovršiti ovako: Poštedite nas, molim, od takve »ljubavi« i »brige« prema Velebitu!

Butinovača

foto: Nenad Vadić

KUĆA POD ORJENOM VRAĆA SE DUBROVAČKIM PLANINARIMA

Ratna zbivanja koja su zahvatila Hrvatsku prije 12 godina, uvelike su utjecala i na planinarstvo. Mnoge planine postale su nedostupne, stradale su mnoge planinarske kuće i brojni putovi, a i sama planinarska organizacija našla se pred novim izazovima. Među ostalim, gotovo sva planinarska društva koja upravljaju planinarskim kućama morala su se suočiti s novim pitanjima uknjižbe vlasništva.

O brojnim popratnim teškoćama i nevoljama mogla bi se napisati enciklopedija od nekoliko stotina stranica, čija bi pouka bila da je mnogo lakše sagraditi planinarsku kuću, nego riješiti sva pravna, katastarska, vlasnička i druga pitanja vezana uz nju. Kada se još radi o planinarskoj kući koja se osamostaljenjem Hrvatske našla u drugoj državi, kao što je to slučaj s domom dubrovačkih planinara na Vrbanju pod Orjenom u Crnoj Gori, rješavanje tih pitanja može se nazvati pravom pravnom odisejom. No, pozitivan kraj ove odiseje već je na vidiku, a po mnogočemu je zanimljiv.

Dom na Vrbanju bio je u vlasništvu HPD »Dubrovnik« od 1939. godine, kada je prestala s radom žandarmerijska karaula koja je prije bila smještena u toj solidno građenoj dvokatnici. Dubrovački planinari su tu zgradu otkupili vlastitim prilozima, zajedno sa 4000 m² okućnice (sve na visini od 1007 m), a kupljeno je također i betonsko sklonište na orjenskom sedlu na visini od 1550 m.

Neposredno prije Domovinskog rata započeta je dogradnja i obnova doma na Vrbanju. Dogradnjom drvarnice dom je dobio prostor za novu kuhinju i sanitarije, a nabavljena je i sva potrebna oprema i građevni materijal za daljnje radove. Međutim, kada su u rujnu 1991. godine tadašnji predsjednik Društva Krešimir Ivanišević i tajnik Zoran Bračić pokušali ući u dom,

JNA ih je grubo zaustavila i odvela u vojarnu u Trebinju. Izvukli su se zahvaljujući trebinjskom planinaru Brani Radeti koji je za njih jamčio i pomogao im da se vrate u Dubrovnik, preko već postavljenih barikada. Već sutradan napisano je prosvjedno pismo Vojno pomorskoj oblasti u Herceg Novom, koje nikada nije upućeno jer je idućeg dana počeo napad na Dubrovnik. Koncem 1991. godine dom na Vrbanju bio je bez ikakvih dokumenata uknjižen na PD »Subra« iz Herceg Novoga.

Dom na Vrbanju danas

foto: Mirjana Karaman

U domu su se do konca listopada 2002. mijenjali vojska i rezervisti, pljačkajući ga i pustošeći. Početkom studenoga vojska je predala ključ Općini Herceg Novi, a predsjednik Općine ga je obećao, uz veliku medijsku pratnju, odmah predati HPD »Dubrovnik«, ali se predomislio. Ključ je najprije predan jednom stanovniku sela Vrbanja, da bi sredinom veljače ipak bio konačno uručen dubrovačkim planinarima.

Usporedno s tim, HPD »Dubrovnik« pokrenulo je ponovnu uknjižbu na temelju vlastovnice iz koje se vidi da je ono bilo jedini vlasnik doma od 1939. do 1991. i očitovanja PD »Subra« da to društvo nije nikada bilo vlasnik, a niti spori vlasništvo dubrovačkom društvu. Kako sami ističu, našli su na mnogo prijateljskih ruku i dobili pomoć od raznih dobronamjernih

planinara i u Hrvatskoj i u Crnoj Gori, političara, ministara turizma obiju država, te Njemačke vladine agencije. Povezali su se i s PD »Subra«, te uspostavili primjernu suradnju, posebno s predsjednikom Rastkom Barbićem. Po riječima predsjednice HPD »Dubrovnik« Mirjane Karaman, planira se temeljita obnova i domom će se ponovno moći koristiti hrvatski planinari.

Alan Čaplar

NOVO SKLONIŠTE NA TRTRU

Bio jednom jedan bronzin, a oko njega vesela klapa... Mogli bismo i tako početi priču o dragoj nam kućici, planinarskom skloništu »Zlatko Prgin« na Trtru iznad Šibenika. Popeli su se, naime, jednoga dana Mate i njegova klapa iz Protega na Trtar i našli malu ravninu u zavjetrini ispod samoga vrha Orlovače pa napravili temelje. Daščicu po daščicu nosili su iz dana u dan i podigli prvu kućicu, ugradili kamin u stijeni, podigli ogradu za »teracu« jer uz takav pogled, ljudi moji, terace mora biti. Sve šibenske otoke držiš kao perle na dlanu i ne možeš im se nikad dovoljno nadiviti.

Ubrzo nakon prve, a zahvaljujući donaciji Hrvatskog Telekom, koju je HPS prosljedio HPD-u »Sveti Mihovil«, počela je naša klapa podizati i drugu kućicu, samo desetak metara ispod. Sve se više ljudi pridruživalo radovima, jer zaista u dobrom društvu, uz pjesmu i smijeh, sve je neizrecivo lakše. Kućica je brzo sagrađena i uređena, donijeli smo sa sobom i krevete, stol, ma i tepihe, ljudi moji, i sad je sve tip-top. Ta kućica je sad naše planinarsko sklonište i nosi ime pok. Zlatka Prgina, nekadašnjeg člana HPD »Sveti Mihovil«. Mislim da bi se i on ponosio njime.

Otvorili smo ga 1. veljače ove godine, jedne sunčane subote kad se tu skupilo mnogo ljudi, od kojih nitko nije dobio izričitu pozivnicu, ali svi oni koji su željeli i trebali doći bili su s nama. Dodite nam i vi! Krenite iz Protega ili Rupića, dobro pratite markacije i putokaze, popnite se do skloništa i guštajte, guštajte skupa s nama. Sjest ćemo na teracu, popiti žmul vina ili toplog čaja i skupljati perle na dlanu. Doviđenja planinari, čekamo vas na Trtru!

Mate Protega

Planinarsko sklonište »Zlatko Prgin na Trtru (462 m)

foto: Mate Protega

VIJESTI IZ KOMISIJE ZA PLANINARSKE PUTOVE HPS

- **Tečajevi za markaciste** koje provodi Komisija za planinarske putove HPS u idućem razdoblju održavat će se redom po hrvatskim regijama. Planinarska društva koja žele na tečaj poslati svoje članove mogu ih odmah prijaviti ispunjenim obrascem na adresu HPS-a (s naznakom »za Komisiju za planinarske putove«). Zainteresirani polaznici (ako imaju uvjete), mogu tečaj pohađati u bilo kojoj regiji: primjerice, planinar iz Zagreba može tečaj pohađati u Slavoniji ili planinar iz Dalmacije u Lici i slično.

- **Skupovi uređivača planinarskih putova.** Komisija za planinarske putove ulaže velik trud u izradu cjelovitog registra markiranih putova u Hrvatskoj. Sastankom uređivača velebitskih planinarskih putova 1. veljače u Gospiću doraden je i utvrđen popis velebitskih planinarskih putova, a već prije su izrađeni popisi putova na Medvednici, Samoborskom i Žumberačkom gorju te u Gorskom kotaru. Preostaje još prikupljanje i sređivanje podataka o putovima u Hrvatskom zagorju i Međimurju, Slavoniji te Dalmaciji.

Moramo spomenuti da je izrada registra planinarskih putova, nažalost, uvelike otežana zbog nesprenosti brojnih društava na suradnju. I ovim putem molimo društva da redovito šalju svoja izvješća o planinarskim putovima koje markiraju i održavaju. Slično tako, pojedina planinarska društva nisu shvatila zamolbu da nas izvijeste o stanju svojih obilaznica i o promjenama na trasi, što je osnovni preduvjet za registriranje planinarskih obilaznica. Odgovore očekujemo do konca ožujka, kako bismo mogli zaključiti popis registriranih planinarskih obilaznica i objaviti ga u »Hrvatskom planinaru«.

Do konca 2002. godine registrirano je 38 planinarskih obilaznica.

Tomislav Pavlin

PLANINARSKA KUĆA »FRBEŽARI« U TRŠĆU

Istinski ljubitelji prirode znadu kako nas ona može iznenaditi i nadahnuti svojom ljepotom. A da može biti i veličanstvena, mogli ste se uvjeriti sredinom siječnja ove godine kada se bjelina Gorskog kotara kupala u suncu i davala dodatni sjaj ovoj ljepoti. Kao kada božićnu jelku okitite bogatstvom sjaja i svjetiljki.

Planinarska kuća »Frbežari« PD »Kamenjak« stoji tako ponosna u živopisnom mjestu Tršću, koje je smješteno između Gerova i Čabra. Taj kraj pruža prizor najljepše planinske oaze u tom dijelu Lijepe Naše. Boravkom u Tršću uvjerali smo se u namjere domaćina da ovaj kraj stave u funkciju zimskog, ali i ljetnog turizma. Spremni podijeliti ovaj prelijepi zimski ugođaj s Vama nudimo nekoliko fotografija koje će Vas vjerujemo u to i uvjeriti.

Ne znate je li ovdje ljepše ljeti, zimi, proljeće ili jesen.

Još uvijek razmjerno malen broj ljudi posjećuje ovo područje u odnosu na ono što pruža. »Kamenjakovci« su odlučili pokušati jedinu planinarsku kuću u tom kraju dotjerati za ove i buduće naraštaje. Prošle smo godine od Komisije za gospodarstvo HPS-a putem natječaja dobili financijsku potporu za nabavku lima za pokrivanje kuće kojega namjeravamo ove godine i postaviti. Upravo radimo na svim predradnjama za preuređenje ove kuće sa željom da ona postane pla-

Planinarska kuća »Frbežari«

foto: Asja Matetić

ninarski dom. Naravno da nam se nameće ono vječno pitanje: A otkuda tolika sredstva? Čitam u prvom broju »Hrvatskog planinara« kako se i drugi planinari snalaze i renoviraju svoje kuće. Često puta mi pod ruku dođe neki stari broj časopisa »Planinarski list« kojeg je izdavalo naše društvo i ne mogu a da ne priznam kako su naši »stari« bili domišljati. Uvjerila sam se već mnogo puta da je vrednija volja i snalažljivost negoli novac. Nadam se da ćemo i mi biti jako domišljati, a naše planinarstvo dobiti još jedan planinarski dom.

Ove je zime u Tršću proradilo i skijalište koje su uredile Hrvatske šume. Posebno je zanimljiva staza za nordijsko skijanje, koja prolazi pokraj same planinarske kuće. Za planinare su još zanimljivije planinarske staze, a domaći planinari rado će vas povesti novim i nemarkiranim putovima. I ne samo povesti, već i ugodno se družiti sa Vama. Po prijedlozima Maria Fonia iz PD »Rudnik«, evo nekoliko prijedloga za izlete:

1. Frbežari - Ciklona (automobilom), a potom preko Smrekove drage do Jelenca (1442 m) i natrag do Ciklone (otprilike 6 sati hoda). Ako ne želite nazad u Tršće, možete od Jelenca nastaviti do Snježnika (3h). Budući da je to vrlo zanimljiva staza, koja povezuje čabarski kraj s riječkim zaledem, moglo bi se razmisliti o uređenju i markiranju.
2. Tršće - Rudnik - Sokolanske stijene te drugim putem kružno natrag u Tršće (3 i pol sata hoda). Staza nije markirana.

Brdo Rudnik

foto: Mirjana Stojnović

3. Tršće - Vrhovci - Čabar - izvor Čabranke - kanjon Sušice - Tartinska draga - Parg - Resmani - Brinjeva Draga - Ravnice - Tršće (5 h).
4. Prezid - Vražji vrtec - Kozji vrh - Tartinska draga - Štimci - Resmani - Brinjeva draga - Ravnice (5 h).
5. Tršće - Kraljev Vrh - Magušari - Donji Kupari - izvor Kupe - Kupari - Gerovski hrib - Gerovo (6 h).
6. Tršće - Kraljev Vrh - cestom za Zamost - izvor Gerovčice - povratak u Zamost (5 h).
7. Tršće - Kraljev Vrh - Sveta Gora i natrag (4-5 h).

Ovim prijedlozima dodati se mogu i dvije lakše staze u okolici u trajanju od dva sata hoda koje su pogodnije za planinare starije dobi ili djecu. Dakle, mogućnosti je zaista mnogo, pa odaberite što Vam odgovara.

Mirjana Stojnović

Crkva u Tršću

foto: Asja Matetić

ŠIME BALEN (1912 - 2003)

Dana 19. siječnja umro je poznati stari velebitaš Šime Balen, velebitaš po rođenju i po srcu. Dovoljno je podsjetiti se da je u našem časopisu objavio niz planinarskih putopisa, koji su poslije ušli u njegovu knjigu *Velebit se nadvio nad more* (Zagreb 1985). Ta knjiga odiše ljubavlju za Velebit, nostalgijom za rodnim krajem i domoljubljem. Osim toga je napisao roman *Izgubljeni na Velebitu* (1980), po kojem je u planinarskoj književnosti zabilježen kao prvi romanopisac. I treća njegova knjiga, *Jablanac*, posvećena je njegovu zavičaju podno Velebita.

Balen je poznat mnogim ljubiteljima Velebita po svojoj kući za odmor na Velikom Alanu (Za Kosicom), kamo smo njemu i njegovu susjedu, prijatelju, rođaku i ratnom drugu, pokojnom Danijelu Vukušiću, uvijek rado svraćali i gdje su uvijek bili srdačno primani svi koji su voljeli Velebit. Zanimljivo je da je ta njegova

»vikendica« nastala na temeljima planinarske kuće Hrvatskog planinarskog društva između dva svjetska rata i koju je Balen otkupio od Hrvatskog planinarskog saveza.

Balen je imao vrlo buran život. Rodio se 7. prosinca 1912. u Jablancu i u početku bio novinar. Studirao je na Trgovačkoj akademiji u Zagrebu, od 1932. je u tamnici zbog ljevičarskog djelovanja, za NDH odlazi u partizane, a kao vijećnik AVNOJ-a i ZAVNOH-a bio je osnivač komunističke Jugoslavije. Zatim je član Sabora, direktor TANJUG-a u Beogradu, pa opet u tamnici jer se prigodom Hebrangove afere odupro Josipu Brozu (1948. je na Golom otoku). Poslije je napustio politiku, postao direktor nakladnog zavoda *Znanje* u Zagrebu, bavio se književnošću, prevodio s engleskog i napisao knjigu memoara. Posljednje mu je veselje bilo drugo izdanje knjige *Velebit se nadvio nad more*.

prof. dr. Željko Poljak

BRODSKI PLANINAR

Krajem studenoga 2002. izašao je 13. broj »Brodskog planinara«, lista PD »Dilj gora« iz Slavanskog Broda. Zanimljiv časopis (korice u boji, unutrašnjost lista crno-bijela), koji na svoje čak 52 stranice A4 formata donosi niz raznovrsnih priloga o djelatnosti matičnog društva, od izleta do organiziranog društvenog rada. Tu su i biografije nekolicine brodskih planinara.

Posebno valja istaknuti da nekoliko stranica prati djelatnost i drugih planinarskih društava u Slavoniji. Dvije su stranice lista kratkim napisima i zanimljivim fotografijama posvećene i povijesti planinarstva ne samo u matičnom društvu već i u cijelom Slavanskom Brodu.

Uz niz opisa društvenih izleta, u časopisu nalazimo i članke o prirodi, ponašanju u planini i šumama itd. Ističemo da časopis na gotovo svakoj stranici donosi i poneku pjesmu svojih suradnika - planinara. Urednik ovoga vrlo šarmantnog lista je Josip Činkl.

Krunoslav Milas

GLASNIK KAMENARA

HPD »Kamenar« iz Šibenika, društvo koje je 2002. godine proglašeno najboljom planinarskom udrugom u Hrvatskoj, izdalo je krajem prosinca prošle

godine 9. broj »Glasnika Kamenara« (urednica Zora Čeko). List formata A4, izlazi na 16 stranica (kolorne korice).

Časopis donosi impresivan kronološki pregled društvenih aktivnosti, izleta i akcija matičnog planinarskog društva tijekom 2002. godine. Najveći dio časopisa posvećen je akcijama i izletima društva i opisima kako su ih doživjeli sami sudionici. A izleta je zaista bilo mnogo. Od Velebita i Dinare do Lonjskog polja. Posebno su zanimljivi članci o izletima i djelatnosti u šibenskom kraju. Marljivi su Šibenčani otvorili i »Poučni planinarsko - ekološki put Ante Frua« i obilježili niz novih staza po šibenskom kraju, od kojih su one do starih, povijesno itekako značajnih, a nama danas slabo poznatih gradova, posebno atraktivne i drugim planinarima koji se spremaju posjetiti ovaj dio Hrvatske.

Korice časopisa s nizom kolornih fotografija posvećene su Međunarodnoj godini planina.

Krunoslav Milas

LIČKI PLANINAR

Krajem prosinca 2002. izašao je zimski, 4. broj »Ličkog planinara«, časopisa gospičkog HPD »Visočica«. Časopis uređuje poznata planinarska spisateljica i predsjednica »Visočice« prof. Ana Lemić.

»Brodski planinar«, »Glasnik Kamenara« i »Lički planinar«

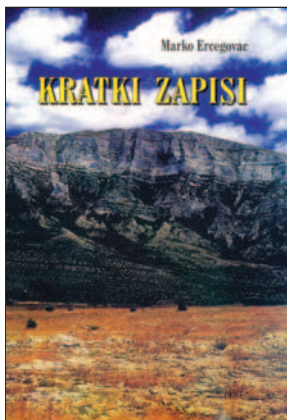
Na 36 stranica (tisak u boji), list tematski pokriva Velebit i njegove zanimljivosti, kao i planinarsku djelatnost ličkih planinara, koja je, dakako, najvećim dijelom vezana uz Velebit.

Zanimljivi su članci o Velebitskim dragama, geološkoj građi naše najpoznatije planine, kao i napis o starim gradovima na obroncima te planine. Osim Velebita, časopis donosi i tekst o Plitvičkim jezerima.

Među člancima o djelatnosti ličkih planinara, izletima i akcijama, svakako treba istaknuti da je zabilježeno i osnivanje prvog speleološkog društva u Lici.

Središnji je dio lista posvećen Međunarodnom danu zaštite životinja (4. listopada) i Međunarodnom danu biološke raznolikosti (29. prosinca) i popraćen nizom atraktivnih fotografija. Kao i prethodne brojeve, posebno lijepe fotografije krase vanjske i unutrašnje stranice korica lista.

Krunoslav Milas

»KRATKI ZAPISI« MARKA ERCEGOVCA

Prošle je godine u Belišću izašla zanimljiva knjiga aforizama pod naslovom »Kratki zapisi«. Autor joj je beliščanski planinar Marko Ercegovac. U knjizi je prikupljeno nekoliko stotina njegovih najuspjelijih aforizama, a na zadnjih dvadesetak stranica stotinjak ih je prevedeno na njemački. Treba spomenuti da se Marko Ercegovac »kovanjem« aforizama bavi već 30 godina, pa je ovih stotinjak stranica tek kratak pregled toga njegovog hobija.

Iako se ne radi o planinarskoj knjizi, valja istaknuti da korice krasi izvrstan snimak jugozapadne stijene Dinare Tomislava Markovića. U tome je također određena simbolika: autor se rodio i proveo djetinjstvo u Kijevu, a na Dinaru se uspeo tek kao umirovljenik.

Alan Čaplar

GLASILO UIAA PRESTAJE IZLAZITI

U prvom ovogodišnjem broju glasila UIAA »World - Mountaineering+Climbing«, javljaju čitateljima da je to vjerojatno zadnji broj časopisa. Taj ugledni i zanimljivi časopis prestaje izlaziti, navodno, zbog nedostatka financija. Zapravo će izlaziti i dalje, ali samo u elektroničkom obliku, na web-stranici (www.uiaa.ch), na kojoj čitatelji i dalje mogu doznati što se događa u svijetu. Adresa časopisa je <http://journal.uiaa.ch>. Za razliku od bogate UIAA, čiji je član i HPS (godišnja članarina je oko 2000 švicarskih franka), siromašni HPS ustraje i dalje: od prvog broja »Hrvatskog planinara« prošlo je 103 (!) godine, a časopis je iz godine u godinu sve bolji, unatoč činjenici da su troškovi poštarine postali astronomski visoki (odnesu trećinu izdavačkog proračuna).

prof. dr. Željko Poljak

PRIPREMA SE KNJIGA »HRVATSKO PLANINARSTVO«

Iduće godine, u povodu 130. obljetnice organiziranog hrvatskog planinarstva, HPS će izdati knjigu pod naslovom »Hrvatsko planinarstvo«, zapravo malu enciklopediju našeg planinarstva. Tom će knjigom biti svestrano predstavljen razvitak naše planinarske organizacije i njezina postignuća.

U knjizi će gotovo stotinu stranica biti posvećeno osobama koje su svojim djelovanjem i doprinosom trajno zadužile našu planinarsku organizaciju. Radnu verziju biografskog leksikona svi zainteresirani mogu vidjeti u Uredu HPS-a ili dobiti na uvid od autora knjige Željka Poljaka (Vlaška 12, Zagreb, e-mail: zeljko.poljak@zg.hinet.hr). Do sada je prikupljeno i obrađeno više od 700 životopisa. Svi koji žele pomoći u pripremi knjige, pozvani su da dopune podatke koji možda nedostaju, kao i da dostave slike i biografske podatke o istaknutim planinarima koji su zaslužili da budu uvršteni. Posebno ističemo da životopisi trebaju biti sažeti i pisani faktografski, te da iz njih mora biti očito da je osoba svojim radom i djelovanjem (ne usponima na vrhove!) zadužila ne samo svoje društvo, već i dala trajan i konkretan doprinos cjelokupnom hrvatskom planinarstvu.

Kako bi knjiga bila što bolja, a grešaka što manje, pozivamo sve zainteresirane na suradnju i pomoć, kako u biografskom leksikonu, tako i u drugim poglavljima (razitak planinarstva u pojedinim regijama, izgradnja domova, postignuća u specijalističkim djelatnostima i sl.).

Alan Čaplar

MR. MILIVOJ RIHTARIĆ ŠEZDESET GODINA DRUŽENJA S PLANINAMA

Mr. Milivoj Rihtarić nesumnjivo se ubraja u red poznatih i zaslužnih planinara. U svom radnom vijeku obavljao je mnogobrojne odgovorne dužnosti u društvenim djelatnostima, a njegov doprinos posebno je došao do izražaja u razvoju našeg planinarstva, sporta, obrazovanja i kulture.

Rođen je 10. studenoga 1927. godine u Varaždinu, u kojem od 1942. godine stalno i viševrсно planinarski djeluje. Za svog radnog vijeka bio je nastavnik kemije i biologije u Gimnaziji Knin i Gimnaziji Senj, direktor i stručni suradnik Radničkog sveučilišta Varaždin, direktor Narodnog kazališta »August Cesarec«, savjetnik i pedagog Školskog centra za obrazovanje NGRM kadrova, savjetnik u Zavodu za plan i razvoj te predsjednik Komiteta za društvene djelatnosti Zajednice općina Varaždin.

Uz sklonost glazbi, koju je pokazivao od malena, rano je zavolio i planinarenje. Planinar je postao još kao mladi gimnazijalac u 16. godini života. Ljubav za to usadio mu je profesor Krešimir Filić, osnivač PD »Ravna gora«, koji je ujedno bio i pokretač izgradnje planinarskog doma na Ravnoj gori. Koncem prošle godine, Milivoj Rihtarić obilježio je 75. rođendan i 60.

godinu aktivnog bavljenja planinarstvom. On sam tim povodom kaže: *Mogu reći da se u svojim godinama dobro osjećam, što prije svega mogu zahvaliti fizičkom radu i planinarenju. Moja pokojna majka često mi je govorila: »Sinek! Živ si dok delaš!«, i na toj jednostavnoj životnoj filozofiji temelji se čitav moj život. Zaista sam volio svaki posao koji sam dosad obavljao, bez obzira na to radilo se o intelektualnom ili fizičkom radu. Mislim da bi tako i danas trebalo odgajati mlade, pa bi bilo manje nesretnih, otuđenih i izgubljenih.*

Predsjednik je, ili na drugim dužnostima, u planinarskim društvima u Senju, Novom Marofu, Varaždinu, organizator mnogih izleta; obilaznica, planinarskih škola; graditelj planinarskih domova na sjevernom Velebitu, Grebengradu, Ravnoj gori i Grabrovici; organizator sletova, izložbi, predavanja uz vlastite dijapozitive te planinarskih susreta. Sada je predsjednik Komisije za priznanja HPS.

Objavio je više stručnih i znanstvenih radova, a javljao se i u »Hrvatskom planinaru«. Primio je dosad stotinjak raznih odličja, plaketa, nagrada i drugih priznanja. Najdraže su mu Državna nagrada »Ivan Filipović« za doprinos u razvoju prosvjete i pedagoške misli, te Plaketa Hrvatskog planinarskog saveza. Koncem 2002. godine, za svoj višedesetljetni planinarski rad primio je i nagradu Grada Varaždina.

Iz bogatog i sadržajnog dosadašnjeg životnog mu puta, mogla bi se napisati čitava knjiga o želji za znanjem, upornosti, predanosti poslu, sklonosti prema glazbi, ljubavi prema čovjeku i prirodi, koja bi bila koristan priručnik za mlade. Najprije i najviše o tome kako treba živjeti te doprinositi svome zavičaju i domovini.

Alan Čaplar

ODRŽANA SKUPŠTINA PLANINARSKOG KLUBA »SPLIT«

U prepunom svečanom salonu Športskog centra Gripe, u četvrtak 23. siječnja 2003. održana je redovita izborna skupština Planinarskog kluba Split. Skupština je izabrala nov Upravni odbor; za predsjednika je izabran Mladen Japirko, za dopredsjednika Božidar Sučić, a za tajnicu Gordana Burica.

Ove 2003. godine Klub obilježava 70. obljetnicu djelovanja. U okviru te obljetnice, Klub je prihvatio organizaciju Dana dalmatinskih planinara koji će se održati 10. i 11. svibnja 2003. u zaselku Škopljancima blizu prijevoja Malačka na Kozjaku. Tijekom godine održat će se više planinarskih škola, radit će se na dovršenju i obogaćivanju Poučno-ekološko-rekreacijske staze Malačka, a za ljeto se priprema uspon na Mont Blanc.

Sve to, a i mnogi zanimljivi izleti, obuhvaćeni su klupskim programom, koji je podijeljen članovima i prijateljima PK »Split«, a može se skinuti i s naših web stranica: pubwww.st.carnet.hr/planinar/.

Skupštini se odazvalo i mnogo gostiju iz drugih planinarskih društava, koji su pohvalili naš dosadašnji i zaželjeli nam uspješan daljnji rad.

Gordana Burica

DOĐITE NA MOSORSKI MARATON!

U subotu 26. travnja 2003. HPD »Ante Bedalov« poziva zainteresirane planinare na planinarski maraton po Mosoru. Start je od 6 do 7 sati kod gostionice »Uskok« u Grlu Klis. Na markiranom putu je 5 kontrolnih točaka: Grlo Klis, vrhovi Ljubljan (1262 m), Veliki Kabal (1339 m) i Sv. Jure (1319 m) te kip Mile Gosajlića kod Gata, a cilj je kod tvornice »Galeb« u Omišu, gdje će planinare dočekati članovi HPD »Imber-Mosor«.

Na maratonu mogu sudjelovati samo zdrave osobe u dobroj tjelesnoj kondiciji, jer je put vrlo zahtjevan. No, ako netko putem posustane, može odustati i nekim od dobro označenih putova spustiti se s planine do najbliže autobusne postaje ili planinarskog doma »Umber-

to Girometta«. Treba posebno naglasiti da maraton nema natjecateljski karakter! U slučaju nevremena, maraton će se održati dan poslije, u nedjelju. Prijaviti se treba do 15. travnja 2003.

Planinarski maraton po vrhovima Mosora već niz godina organizira HPD »Ante Bedalov« iz Kaštel Kambelovca kao neku vrstu nastavka pohoda putom »Kolijevka hrvatske državnosti Bijaći-Klis« koji se održava početkom ožujka. Na Mosoru i pod njime također je niz povijesnih lokaliteta, slično kao i na Kozjaku. Poljica su vezana Mislavovim ugovorom s Venecijom 839. godine, a i Poljičkim statutom iz godine 1440. Poljički statut napisan je u crkvi sv. Klementa u Sitnu Gornjem, a u maloj crkvi sv. Jure na brdu Gradcu obavljala se služba Božja prije izbora velikog kneza u podnožju brda u Gatima. Niže prema Omišu nalazi se Meštrovićev spomenik legendarnoj poljičkoj junakinji Mili Gojsalić, koja je žrtvovala život da spasi rodni kraj od turskih osvajača 1530. godine. Kod Omiša, u Priku, na poljičkoj strani Cetinog ušća, nalazi se starohrvatska crkva sv. Petra iz 10. stoljeća, a prvi put se spominje u jednoj ispravi kralja Slavca godine 1074., pa zatim u doba kralja Zvonimira 1080. godine. To nije sve, no spomenimo ovdje još samo da se na jednom od najljepših vrhova Mosora (a možda i u Hrvatskoj), Koziku, nalazi prastara kapelica. Kapelica bi se s malo truda moglo obnoviti i osigurati od groma, što bi spasilo mnoge planinare od nevremena, a Poljičani bi mogli opet hodočastiti svetom Juri.

Josip Pejša

PODRUŽNICA GOSPIĆKIH PLANINARA U ZAGREBU

Planinarsko društvo »Željezničar« iz Gospića osnovalo je početkom godine svoju podružnicu u Zagrebu, koja već mjesec dana nakon osnivanja broji 50 članova. To su pretežito mladi planinari iz Gospića koji nastavljaju školovanje u hrvatskoj metropoli, kao i Ličani koji su otišli trbuhom za kruhom iz rodnog im kraja.

Za prvog predsjednika zagrebačke podružnice izabran je Drago Asić, rođeni Gospićanin, a za tajnika dugogodišnji član društva Ivica Zorić. Članovi društva sastajat će se dvaput mjesečno u prostorijama HKUD

Sastanak zagrebačke podružnice gospičkog PD »Željezničar«

Dr. Ante Starčević, zavičajnog kluba Ličana u Mesničkoj ulici u Zagrebu. Zagrebački lički planinari će se uz izvršenje svog plana izleta pridruživati i izletima koje organizira matično društvo, a sudjelovat će i u dežuranju u Kuginoj kući.

Tomislav Čanić

JOŠ O REŠPETARNICI

U HP br. 11-12, 2002. objavljen je na stranici 332 članak pod naslovom »Rešpetarnica kraj Slavetića« u kojem nedostaju ova dva odlomka bez kojih je nastavak teksta teže razumljiv: Tivočajci, žitelji obližnjeg sela Tihočaja, govore da je ime brdu Rešpetarnica, a da su Glavice naziv »po domaći«. Riječ *rešpetarnica*, vele oni dalje, nastala je od izraza *repektirati*, a to znači da vrh zaslužuje poštovanje zbog širokog vidokruga. Možda bi korijen riječi *rešpetarnica* mogli tražiti i u izrazu *rešpeter*, jer se nekad, naime, u Jastrebarskom prigrorju za durbin upotrebljavao izraz *rešpeter*.

Redoviti član HPD-a, vidljivo je to iz popisa članova iz 1906. godine, već spomenuti barun dr. Geza Rauch, vlasnik slavetičkog vlastelinstva, poklonio je HPD-u 1907. godine na »Oršičevoj Glavici«, na čestici Ravnice, nedaleko od vrha Rešpetarnice, jedan ral zemljišta za izgradnju planinarskog doma. Obećao je i besplatno drvo za gradnju piramide. (Dalje je nastavak članka: Jaroslav Babić u...)

Vladimir Jagarić

SUDJELUJTE U NATJEČAJU NP »SJEVERNI VELEBIT«

Nacionalni park »Sjeverni Velebit« objavio je u siječnju ove godine natječaj za idejno grafičko rješenje sustava označavanja u nacionalnom parku. Svatko tko želi može do 25. ožujka 2003. uputiti prijedlog grafičkog rješenja na adresu: *JU Nacionalni park Sjeverni Velebit - ispostava Senj, Obala kralja Zvonimira 6, 53270 Senj*. Natječaj je anoniman, a autor najboljeg rješenja bit će nagrađen s 5000 kuna.

Detaljnije upute se mogu dobiti u ispostavi Javne ustanove u Senju, na tel.: 053/851-227, 053/884-551; 098/92-94-029 ili e-mail: npsv@gs.hinet.hr.

Svjelana Lupret-Obradović

PRODAJEM...

Prodajem 6 kutija za dijapozitive veličine: 26 x 17 (4 kutije) i 23 x 11 (2 kutije). Četiri kutije su drvene, a dvije prozirne. Osim toga imam i okvire za dijapozitive, oko 100 komada. Zainteresirani se mogu javiti na tel. 01/3760-074.

Vesna Kašpar

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-luX
ZA RH BiH i SLO

Compact dalekozori

Monokulari

ZOOM dalekozori

Panoramski dalekozori

Kompasi

Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

Pogled s Ravne gore prema Strahinjšči, foto: Antun Kasapović

hard sports free lighting®

DISTRIBUTER ZA HRVATSKU: »HIMALAYA SPORT« d.o.o.
Vrazova 8c, 42000 Varaždin, Tel./fax: 042/313-701
e-mail: himalaya-sport@email.hinet.hr